

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO
AK. GOD. 2016./2017.

Ana Kraljić

Digitalizacija u nacionalnim knjižnicama istočne Europe

diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Daniela Živković, izv. prof.

Zagreb, 2017.

Sadržaj

1.Uvod.....	3
2.Digitalizacija	4
2.1.Digitalizacija u nacionalnim knjižnicama	6
2.2.Digitalna knjižnica	7
3.Istraživanje	8
3.1.Cilj, metode i uzorak istraživanja.....	8
3.2.Ruska državna knjižnica	10
3.2.1.Uporabljivost sučelja.....	11
3.2.2.Kvaliteta zbirke	11
3.2.3.Kvaliteta usluge.....	11
3.2.4.Izvedba sustava	15
3.2.5.Pismo pretraživanja	18
3.2.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba.....	20
3.2.7.Prijedlozi	20
3.3.Ruska nacionalna knjižnica.....	20
3.3.1.Uporabljivost sučelja.....	22
3.3.2.Kvaliteta zbirke	23
3.3.3.Kvaliteta usluge.....	24
3.3.4.Izvedba sustava	27
3.3.5.Pismo pretraživanja	30
3.3.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba.....	31
3.3.7.Prijedlozi	31
3.4.Nacionalna digitalna knjižnica.....	31
3.4.1.Uporabljivost sučelja.....	32
3.4.2.Kvaliteta zbirke	34
3.4.3.Kvaliteta usluge.....	36
3.4.4.Izvedba sustava	39
3.4.5.Pismo pretraživanja	41
3.4.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba.....	42
3.4.7.Prijedlozi	42
3.5.Nacionalna knjižnica Ukrajine	43
3.5.1.Uporabljivost sučelja.....	44

3.5.2.Kvaliteta zbirke	44
3.5.3.Kvaliteta usluge.....	45
3.5.4.Izvedba sustava	45
3.5.5.Pismo pretraživanja	45
3.5.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba.....	46
3.5.7.Prijedlozi	46
3.6.Nacionalna knjižnica Bjelorusije	46
3.6.1.Uporabljivost sučelja.....	48
3.6.2.Kvaliteta zbirke	48
3.6.3.Kvaliteta usluge.....	48
3.6.4.Izvedba sustava	48
3.6.5.Pismo pretraživanja	49
3.6.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba.....	49
3.6.7.Prijedlozi	49
4.Zaključak	50
Literatura	53
Dodatak	56
Sažetak.....	58

1.Uvod

Razvojem tehnologije promijenio se format knjige. Iako se knjige i dalje tiskaju u materijalnom obliku, sve više se objavljuju i u elektroničkom obliku. Zbog toga je izuzetno važno da nacionalne knjižnice omoguće korisnicima pristup elektroničkim knjigama, tj. da postanu hibridne knjižnice koje daju na korištenje i tiskanu i elektroničku građu. U ovom diplomskom radu istražit će se četiri knjižnice: Ruska državna knjižnica, Ruska nacionalna knjižnica, Nacionalna knjižnica Ukrajine i Nacionalna knjižnica Bjelorusije. Također će se istražiti Nacionalna digitalna knjižnica koja je nastala suradnjom Ruske državne knjižnice i Ruske nacionalne knjižnice. Pregledat će se njihov fond elektroničke građe, veličine fonda, dostupnost, tj. autorskopravna zaštita, redovitost ažuriranja fonda, te će se knjižnice vrednovati po kriterijima za vrednovanje digitalne knjižnice iako navedene knjižnice nisu digitalne knjižnice u potpunosti već su hibridne knjižnice jer je njihova funkcija prikupljanje, očuvanje i davanje na korištenje cjelokupne građe koja je vezana uz državu u kojoj su osnovane bez obzira na njen format, tj. bez obzira je li građa dostupna u fizičkom obliku, u digitalnom obliku ili u oba oblika. Kriteriji za vrednovanje digitalnih knjižnica koji će se koristiti u diplomskom radu su uporabljivost sučelja (funkcije pregledavanja i pretraživanja, navigacija, pristupačnost, način prikaza traženih dokumenata), kvaliteta zbirke (točnost, stručnost, opseg, potpunost, aktualnost), kvaliteta usluge (dostupnost, broj dostupnih usluga, korisnost usluga, unikatnost usluga, kontakt), izvedba sustava (ponuđene opcije pretraživanja, učinkovitost pretraživanja, vrijeme potrebno za pronalazak željene građe i pritom uloženi trud) i zadovoljavanje korisnikovih potreba (u kojoj mjeri cjelokupna ponuda digitalne knjižnice zadovoljava potrebe korisnika). Također će se provjeriti da li je moguće građu pretraživati na latinici ili samo na ćirilici te će se dati prijedlozi kako bi se istražene digitalne knjižnice mogle poboljšati. Prije samog istraživanja važno je objasniti teoriju: što je digitalizacija, zašto bi nacionalne knjižnice trebale poticati digitalizaciju te što je zapravo digitalna knjižnica.

2. Digitalizacija

Hrvatska enciklopedija nudi dvije definicije digitalizacije: definiciju digitalizacije u širem smislu i definiciju digitalizacije u užem smislu.¹ Definicija digitalizacije u širem smislu govori da je digitalizacija pretvaranje analognog signala u digitalni oblik. Digitalizacija je u užem smislu definirana kao pretvorba teksta, slike, zvuka, filma, videa ili 3D-oblika u digitalni oblik, tj. binarni kod koji se zapisuje kao računalna datoteka koja se obrađuje, pohranjuje i prenosi računalima i računalnim sustavima. Digitalizacija se s gledišta tehnologije može izvoditi na dva načina.² Konverzija građe u tiskanom obliku u ASCII kodu je prvi način. Drugi način je elektroničko umnožavanje, tj. skeniranje izvorne tiskane građe. S gledišta prostora digitalizacija se može vršiti također na dva načina: unutar institucije i izvan institucije.³ Digitalizacija unutar institucije je dobra opcija kada knjižnica posjeduje potrebnu opremu ili dovoljno sredstava za nabavu opreme, kada je osoblje zainteresirano za rad na projektima digitalizacije i sl., i ona podrazumijeva veću kontrolu nad procesom digitalizacije. Nedostatak je to, što će se cijena potrebna za izvođenje projekta znati tek kada projekt završi. Digitalizacija izvan institucije smanjuje troškove jer nije potrebno nabavljati opremu ukoliko ju knjižnica već ne posjeduje, nije potrebno osposobljavati zaposlenike knjižnice za korištenje opreme, nije potrebno osigurati prostor u kojem će se digitalizacija izvoditi, cijena cijelog projekta će se izračunati već na samom početku, no kontrola nad procesom digitaliziranja je manja.

Svrha digitalizacije je učiniti građu dostupnom što većem broju korisnika preko Interneta, stvarati zbirke koje ujedinjuju građu slične tematike bez obzira na njihovu fizičku odvojenost, tj. njihov smještaj u različitim knjižnicama, čuvanje rijetke i krhke građe, koja bi se korištenjem mogla uništiti, stvaranjem digitalne kopije, itd.⁴ Drugim riječima, građa se digitalizira zbog:

- 1) zaštite izvornika (korisnici se služe digitalnom kopijom te se original čuva jer nije u upotrebi, a stvara se i sigurnosna kopija tiskane građe);
- 2) povećanja dostupnosti (više korisnika može koristiti istu jedinicu građe u istom trenutku);

¹ Digitalizacija. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2013. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68025> (13.7.2017.).

² Horvat, A., Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo : prvo elektroničko izdanje (prema tiskanom izdanju iz 2009.). Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2002/3/Knjiznice_i_autorsko_pravo.pdf (13.7.2017.). Str. 93.

³ Stančić, H. Proces digitalizacije. // Informacijske znanosti u procesu promjena / urednica Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005. Str. 51.

⁴ Hughes, L. M. Introduction : the value, use and impact of digital collections. // Evaluating and measuring the value, use and impact of digital collections / edited by Lorna M. Hughes. London : Facet publishing, 2012. Str.6.

- 3) stvaranja nove ponude korisnicima (stvaraju se zbirke koje se sastoje od građe koja fizički može biti na drugom kontinentu);
- 4) upotpunjavanja fonda (nabavljanjem digitalne kopije knjižnica može upotpuniti svoj fond, obnoviti svoj postojeći fond koji je iz nekog razloga uništen te pružiti veći broj jedinica građe svojim korisnicima).⁵

Prije samog početka digitalizacije potrebno je odabrati građu koja će se digitalizirati. Osim ako je u pitanju opsežna ili masovna digitalizacija.⁶ Cilj opsežne digitalizacije je digitalizirati što veći broj jedinica građe te je sam postupak digitalizacije automatiziran. No kod manjih projekata nije moguće digitalizirati svu građu koju knjižnica posjeduje. Potreban je odabir. Smjernice za odabir građe ističu da se trebaju odrediti prioriteti po kojima će se građa odabrati.⁷ Naprimjer, potrebno je ustanoviti koje jedinice građe su dovoljno vrijedne za digitaliziranje, a da se pritom građa ne ošteti, koliko je bitno da se smanji građa izvorne građe, mora li se građa dodatno zaštititi da bi njena digitalizacija uopće bila sigurna, itd. U odabiru građe za digitaliziranje može pomoći i analiza usluge digitalizacije na zahtjev.⁸ Za odabir je bitno odrediti i zadaću institucije koja pokreće projekt digitalizacije, količinu sredstava koje ustanova može izdvojiti za projekt, je li građa koja se želi digitalizirati zaštićena autorskim i srodnim pravima, koliko se često jedinica građe posuđuje i sl. Građa za digitalizaciju se odabire i s aspekta vrijednosti koja može biti informacijska, administrativna, stvarna, pridružena, dokazna i novčana.⁹ Građa ima informacijsku vrijednost ako je izravno vezana uz cilj projekta digitalizacije. Administrativnu vrijednost ima građa koja se koristi za poslovanje institucije. Stvarna vrijednost je povezana uz materijal, veličinu, unikatnost i sl. Građa koja se može povezati sa poznatim i važnim osobama, mjestima, događajima i sl. ima pridruženu vrijednost. Građa koja se može tretirati kao dokaz, bilo povijesni, bilo pravni, ima dokaznu vrijednost. Novčana vrijednost je jednaka cijeni koju građa postiže na tržištu te ona može biti ili manja ili veća ili jednaka stvarnoj vrijednosti.

Tijekom digitalizacije mogu se pojaviti razni problemi. Oprema se može pokvariti, zaposlenici mogu napraviti neku pogrešku, građa se može oštetiti, kvaliteta digitalizirane slike

⁵ Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2009. Str. 10-11.

⁶ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, 11/12(2011), str. 27-35. URL: <http://hdap-alai.hr/wp-content/uploads/2014/06/Horvat-Digitalizacija-i-knji%C5%BEnice.pdf> (13.7.2017.). Str. 28-29.

⁷ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Zagreb, 2007. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (13.7.2017.).

⁸ Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2009. Str. 11.

⁹ Stančić, H. Proces digitalizacije. // Informacijske znanosti u procesu promjena / urednica Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005. Str. 49-50.

može biti loša. Ali najviše problema mogu izazvati autorska i srodna prava, osobito kada su u pitanju djela siročad, efemerna građa i umetnuta djela.¹⁰ Ona stvaraju problem jer im je izuzetno teško pronaći nositelja autorskih prava te bi se digitaliziranjem ta prava mogla prekršiti te bi se knjižnica mogla naći u velikim problemima. Zbog toga se tijekom digitalizacije treba voditi računa o autorskim i srodnim pravima. Može se reći da je rješenje tog problema digitaliziranje građe koja nije zaštićena autorskim i srodnim pravima, no tada bi korisnici bili zakinuti. Iako je i građa starijeg datuma korisna, vrijedna i kvalitetna, korisnicima je potrebna i građa novijeg datuma, građa koja daje najnovije informacije, koja ide u korak s vremenom, a takva je građa zaštićena autorskim i srodnim pravima. Da bi mogla digitalizirati građu koja je zaštićena autorskim i srodnim pravima, knjižnica mora pronaći nositelja autorskih prava i pokušati se dogovoriti pod kojim se uvjetima građa smije digitalizirati i kasnije koristiti. Ipak postoje slučajevi kada knjižnica ne mora tražiti dopuštenje nositelja autorskih prava da bi digitalizirala građu.¹¹ Građa se može digitalizirati korisniku za privatno korištenje ako je tiskana verzija rasprodana najmanje dvije godine. Digitalizacija građe je dopuštena ako se izvodi radi nadomještanja izvornika ili radi izrade sigurnosne kopije. Digitalizacija je dopuštena i ako je tako dogovoreno postojećom licencijom. I naravno, ako su za neku jedinicu građe istekla autorska i srodna prava, ona se može slobodno digitalizirati, tj. ne mora se tražiti dopuštenje nositelja autorskih prava jer nositelja prava u tom slučaju nema.

Da bi njihov rad postao što bolji, što kvalitetniji i što više u skladu s današnjim vremenom, knjižnicama je digitalizacija (misli se na digitalizaciju u užem smislu) izuzetno bitna. Zašto? Zbog, kako se izrazila Mirela Rončević, voditeljica projekta "FREZ – zone slobodnog čitanja", e-uforije, tj. ere euforije zbog e-knjiga.¹² E-knjige su sve popularnije i knjižnice bi, bez obzira kojeg su tipa, trebale uložiti dio svojih sredstava u digitaliziranje svog fonda. To vrijedi i za nacionalne knjižnice.

2.1.Digitalizacija u nacionalnim knjižnicama

Nacionalna knjižnica je vrsta knjižnice koja prikuplja i čuva građu koja se odnosi na jednu državu, tj. građu o jednoj državi bez obzira na mjesto izdavanja, građu koja je nastala u toj državi, građu čiji su autori stanovnici te države i građu čiji su autori pripadnici nacionalnosti

¹⁰ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, 11-12(2011), str. 27-35. URL: <http://hdap-alai.hr/wp-content/uploads/2014/06/Horvat-Digitalizacija-i-knji%C5%BEnice.pdf> (13.7.2017.). Str. 29-31.

¹¹ Horvat, A., Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo : prvo elektroničko izdanje (prema tiskanom izdanju iz 2009.). Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2002/3/Knjiznice_i_autorsko_pravo.pdf (13.7.2017.). Str. 94-95.

¹² Benić, K. E-knjiga u rukama : "Zone slobodnog čitanja" kao novi vjetar u leđa?. 2016. URL: <http://gkr.hr/Magazin/Teme/E-knjiga-u-rukama-Zone-slobodnog-citanja-kao-novi-vjetar-u-leda> (13.7.2017.).

te države bez obzira gdje oni žive.¹³ Drugim riječima, ona je odgovorna za prikupljanje obaveznog primjerka. Njezina je dužnost pobrinuti se da sva građa koja je objavljena u toj zemlji ili koja je na neki način povezana s tom zemljom dospije u njezin fond. Zbog toga je njezin fond najobuhvatniji, najpotpuniji, najveći te bi upravo zato trebala ulagati dio sredstava u digitaliziranje. Ostali tipovi knjižnica nemaju takav sveobuhvatni fond te imaju manje sredstava na raspolaganju. Ali zašto je uopće bitno da nacionalne knjižnice digitaliziraju svoj fond? Kao središnja knjižnica na teritoriju neke države, nacionalna je knjižnica zadužena za razvoj knjižnica i knjižničarskih usluga u zemlji. Ona bi trebala služiti kao primjer ostalim knjižnicama. A da bi se knjižnice razvile i bile u skladu s vremenom, nacionalna knjižnica mora pružati usluge koje su prikladne za digitalno okruženje, za svijet Interneta. Digitaliziranjem građe i pružanjem te iste građe na web stranicama omogućuju pristup većem broju korisnika, a povećavanjem pristupa pomažu korisnicima u cjeloživotnom obrazovanju. I što je također vrlo važno, povećavanjem pristupa omogućuju korisnicima da legalnim putem dođu do informacija koje su im potrebne. Stvaranjem fonda digitaliziranje građe nacionalne knjižnice povećavaju svoj svjetski ugled jer pokazuju da su sposobne ići u korak s vremenom, da im je stalo do razvoja knjižnica i knjižničarstva i da žele omogućiti svojim korisnicima pristup što većem broju jedinica građe. Na kraju krajeva, nacionalna je knjižnica matična ustanova za sve ostale knjižnice u zemlji. Kao takva bi trebala poticati stvaranje projekata digitalizacije, a da bi u tome uspjela, i sama mora pokretati takve projekte. A rezultat takvih projekata digitalizacije, bilo u nacionalnoj knjižnici, bilo u kojem drugom tipu knjižnice, su hibridne i digitalne knjižnice.

2.2. Digitalna knjižnica

IFLA/UNESCO Manifest za digitalne knjižnice daje definiciju koja govori da je *digitalna knjižnica online zbirka digitalnih objekata provjerene kvalitete, koji su izrađeni ili prikupljeni i kojima se upravlja u skladu s međunarodno prihvaćenim načelima za izgradnju zbirke i koje su dostupne na suvisao i održivi način, podržane uslugama neophodnima za omogućivanje korisnicima dohvaćanja i iskorištavanje izvora.*¹⁴ Može se reći da je jedina razlika između digitalne knjižnice i tradicionalne knjižnice u njihovom obliku, tj. tradicionalna knjižnica je zgrada, dok je digitalna knjižnica dio interneta. Iako se njihova građa razlikuje po obliku i formatu, one nude iste usluge, tj. barem bi trebale. Gary Cleveland u svom radu navodi nekoliko osobina koje su karakteristične za digitalne knjižnice koje idu tome u prilog:

¹³ Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2013. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32130> (13.7.2017.).

¹⁴ IFLA/UNESCO Manifest za digitalne knjižnice. 2010. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf> (13.7.2017.).

- 1) one su oblik tradicionalne knjižnice koje uključuju i tradicionalne i digitalne zbirke, tj. fond im se sastoji od tiskane i od digitalne građe;
- 2) sadrže i digitalnu građu koja postoji izvan fizičke i administrativne granice neke knjižnice;
- 3) nude usluge koje nude i tradicionalne knjižnice, no te usluge su prilagođene digitalnom okruženju;
- 4) pružaju sve informacije dostupne u knjižnici, bez obzira na njihov oblik i format;
- 5) dostupne su na korištenje određenoj zajednici kao i tradicionalne knjižnice, no ta zajednica može biti šira zbog prirode Interneta;
- 6) zaposlenici knjižnice moraju imati vještine knjižničara i vještine računalnog stručnjaka.¹⁵

Kao i tradicionalne knjižnice, digitalne knjižnice imaju svoju misiju i svoje ciljeve.¹⁶ Njihova je misija (ili bi barem trebala biti) omogućavanje izravnog pristupa informacijskim izvorima na strukturiran i mjerodavan način, a da bi u tome uspjele one moraju povezati tehnologiju, obrazovanje i kulturu. Kako bi što uspješnije ispunile svoju misiju, digitalne knjižnice imaju u cilju podržati digitalizaciju, pristup i zaštitu kulturnog i znanstvenog naslijeđa, osigurati pristup informacijskim izvorima svima, no uz poštivanje autorskih i srodnih prava, stvoriti nove digitalne knjižnične sustave, promicati otvoren pristup, opće norme i najbolju praksu, osigurati trajnu dostupnost digitalne i digitalizirane građe, povezati knjižnice i istraživačke i razvojne mreže te iskoristiti komunikacijske medije za izradu i širenje digitalnog i digitaliziranog sadržaja. Mnoge knjižnice u svijetu rade na ispunjavanju tih ciljeva, no ne u istoj mjeri. U nekim dijelovima svijeta knjižnice imaju bolje mogućnosti za svoj razvoj, a u nekim dijelovima manje. Da bi se vidjela situacija u istočnoj Europi, napravljeno je istraživanje digitalnih knjižnica Rusije, Bjelorusije i Ukrajine.

3. Istraživanje

3.1. Cilj, metode i uzorak istraživanja

Za potrebe diplomskog rada, provedeno je istraživanje koje obuhvaća pet nacionalnih knjižnica koje su smještene na istoku Europe, točnije njihov fond digitalizirane građe. Istražene su Ruska državna knjižnica, Ruska nacionalna knjižnica, Nacionalna digitalna knjižnica (nastala suradnjom Ruske državne knjižnice, Ruske nacionalne knjižnice i Ministarstva kulture

¹⁵ Cleveland, G. Digital libraries : definitions, issues and challenges. 1998. URL: <https://www.ifla.org/archive/udt/op/udtop8/udtop8.htm> (13.7.2017.).

¹⁶ IFLA/UNESCO Manifest za digitalne knjižnice. 2010. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf> (13.7.2017.).

Ruske Federacije), Nacionalna knjižnica Ukrajine i Nacionalna knjižnica Bjelorusije. Za istraživanje su odabrane nacionalne knjižnice jer su upravo nacionalne knjižnice odgovorne za čuvanje cjelokupne građe države u kojoj su osnovane te su kao takve dužne omogućiti svim svojim korisnicima što bolji pristup građi koju posjeduju. Zahvaljujući razvoju tehnologije, pristup građe je omogućen i bez posjeta zgrade knjižnice, tj. korisnici građu mogu pregledavati preko svojih računala. Upravo bi zbog tog razloga nacionalne knjižnice trebale digitalizirati što veći broj jedinica građe koje su dostupne u njihovom fondu.

Cilj istraživanja je otkriti imaju li navedene knjižnice svoju digitalnu verziju, tj. nude li svojim korisnicima digitaliziranu građu, te da li je njihova digitalna verzija nastala kao rezultat projekta i da li projekt još uvijek traje. Zatim se istražilo koja područja njihov digitalizirani fond obuhvaća (ako ga posjeduju), jesu li njihova digitalizirana djela zaštićena autorskim pravima ili ne, te ako jesu, može li im se pristupiti i pod kojim uvjetima. Kraće rečeno, istražilo se što navedene knjižnice nude svojim korisnicima kada je u pitanju njihov digitalizirani fond.

Iako navedene knjižnice nisu digitalne knjižnice u potpunosti (takva je samo Nacionalna digitalna knjižnica), već su hibridne knjižnice (uz materijalne jedinice građe posjeduju i digitaliziranu građu kojoj se pristupa uz pomoć računala), tijekom pregledavanja su se vrednovala po kriterijima za evaluaciju digitalnih knjižnica, a to su: uporabljivost sučelja, kvaliteta zbirke, kvaliteta usluge, izvedba sustava i zadovoljavanje korisnikovih potreba.¹⁷ Uporabljivost sučelja uključuje funkcije pretraživanja i pregledavanja (postoje li obje funkcije u digitalnoj knjižnici, mogu li se obje funkcije koristiti u svim dijelovima zbirke), navigaciju (na koji se način korisnik može kretati prilikom pregledavanja zbirke, može li se jednostavno doći do željene jedinice građe), pristupačnost (da li je građa prilagođena korisnicima s posebnim potrebama i kako se može pristupiti takvoj građi) i način prikaza traženih dokumenata (da li je građa dostupna u nekoliko formata, može li se preuzeti, postoje li poveznice na druge internetske stranice na kojima je tražena građa dostupna). Kvaliteta zbirke podrazumijeva točnost (jesu li informacije o digitaliziranoj građi točne, navodi li se urednik koji odlučuje koja će se građa digitalizirati), stručnost (jesu li autori čiji su radovi digitalizirani stručni u tom području), opseg (je li opseg određene zbirke jasno definiran te je li područje određene zbirke pokriveno u širinu ili dubinu, tj. je li bitnije da postoji što više građe o nekoj temi ili da građa što detaljnije opisuje neku temu), potpunost (jesu li u zbirci zastupljena mišljenja različitih autora) i aktualnost (sadrži li zbirka građu novijeg datuma ili stariju građu koja više nije

¹⁷ Saracevic, T. Evaluation of digital libraries : an overview. URL: http://delos-old.isti.cnr.it/eventlist/wp7_ws_2004/Saracevic.pdf (13.7.2017.). Str. 21-25.

zaštićena autorskim pravima). U kvalitetu usluge spada dostupnost zbirci korisnicima, koliko usluga digitalna knjižnica nudi, jesu li te usluge unikatne ili ne, te da li je istaknut kontakt kojim se korisnici mogu poslužiti u slučaju da naiđu na neke poteškoće prilikom korištenja digitalne knjižnice. Izvedba sustava obuhvaća ponuđene opcije pretraživanja, tj. da li je ponuđeno i složeno pretraživanje ili samo jednostavno te koje su mogućnosti složenog pretraživanja ako ono postoji, učinkovitost pretraživanja (postoji li preporučena strategija pretraživanja ili je moguće doći do istih rezultata bez obzira na način pretraživanja i kreiranja upita) te vrijeme i trud koji su potrebni korisniku da dođe do tražene informacije, tj. tražene jedinice građe. Zadovoljavanje korisnikovih potreba podrazumijeva u kojoj je mjeri korisnik zadovoljan cjelokupnom ponudom digitalne knjižnice. Uz navedene kriterije izrazito je važno navesti i pismo na kojem je moguće pretraživati pošto se vrednuju knjižnice istočne Europe gdje se koristi ćirilično pismo, a ne latinično. Za provjeru pisma na kojem se može pretraživati koristila se riječ 'metodologija'/'методология' jer je njeno pisanje na ćiriličnom pismu i na latiničnom gotovo u potpunosti jednako, tj. pretraživanje na oba pisma bi trebalo dati jednake rezultate.

3.2. Ruska državna knjižnica

Ruska državna knjižnica (Российская государственная библиотека) u Moskvi ima dvije velike zbirke u sklopu svoje digitalne knjižnice. Prva je Digitalna knjižnica disertacija¹⁸ (Электронная библиотека диссертаций), a druga Digitalna knjižnica¹⁹ (Электронная библиотека).

Digitalna knjižnica disertacija osmišljena je 2003. godine nakon što je rukovodstvo Ruske državne knjižnice zaključilo da je neophodno osigurati pristup disertacijama uz pomoć suvremenih informacijskih tehnologija. Ona je stvorena u skladu sa zahtjevima korisnika, koristi nove tehnologije za pristup i prijenos informacija te uzima u obzir otvoreni pristup građi.²⁰ Fond Digitalne knjižnice disertacija, u koji se godišnje uključi oko 30000 disertacija, čine disertacije iz svih znanstvenih područja, iako su se disertacije iz područja medicine i farmacije počele uključivati tek 2007. Trenutno Digitalna knjižnica disertacija sadrži 911400 disertacija i sažetaka. Većina građe zaštićena je autorskim pravima.

¹⁸ Digitalna knjižnica disertacija. // Ruska državna knjižnica. URL: <http://diss.rsl.ru/> (13.7.2017.).

¹⁹ Digitalna knjižnica. // Ruska državna knjižnica. URL: <http://elibrary.rsl.ru/?lang=ru> (13.7.2017.).

²⁰ Kruglyj stol «Elektronnaja biblioteka dissertacij : sovremennoe naučnoe informacionnoe prostranstvo». 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news_regions/kruglyj_stol_elektronnaya_biblioteka_dissertatsiy_sovremennoe_nauchnoe_informatsionnoe_prostranstvo/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).

Digitalna knjižnica sadrži više od 1200000 naslova te se sastoji od 7 zbirki: zbirke disertacija, univerzalne zbirke, zbirke građe objavljene do 1830. godine, notne zbirke, znanstvene i obrazovne literature, zbirke rukopisa i kartografske zbirke. Dio građe zaštićen je autorskim pravima. Projekti digitalizacije financiraju se uz pomoć sredstava koje Ruska državna knjižnica dobiva iz državnog proračuna.

3.2.1. Uporabljivost sučelja

Digitalna knjižnica disertacija pruža i opciju pregledavanja i opciju pretraživanja. Kretanje prilikom pregledavanja je jednostavno, no građa nije prilagođena osobama s posebnim potrebama. Građa koja nije zaštićena autorskim pravima se može preuzeti na računalo, no nije dostupna u više formata.

Digitalna knjižnica pruža iste opcije kao i Digitalna knjižnica disertacija, tj. pruža i opciju pregledavanja i pretraživanja. Građa nije prilagođena osobama s posebnim potrebama te se može preuzeti na računalo pod uvjetom da nije zaštićena autorskim i srodnim pravima.

3.2.2. Kvaliteta zbirke

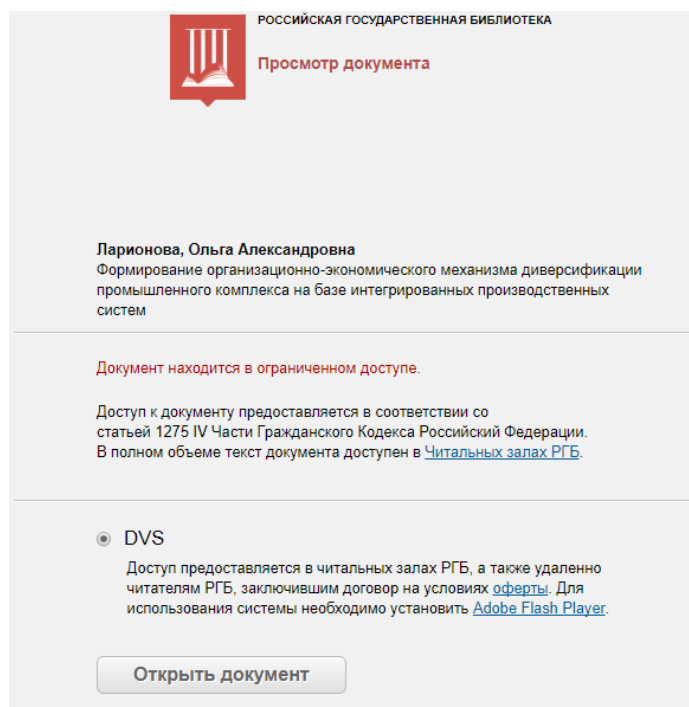
Sam naziv Digitalne knjižnice disertacija dokazuje da su autori čiji se radovi u njoj nalaze stručnjaci za svoje područje jer su ih, na kraju krajeva, uspjeli obraniti. Podaci o digitaliziranoj građi su točni i poprilično opširni. Građa je aktualna jer se nadopunjuje svake godine i obuhvaća jako široko područje.

Autori čiji su radovi dio fonda Digitalne knjižnice su stručnjaci za svoje područje. Podaci o građi su točni i opširni. Građa obuhvaća široko područje ljudskog znanja te su neki dijelovi cjelokupnog fonda aktualni, a neki nisu jer su neke jedinice građe napisane prije nekoliko stoljeća.

3.2.3. Kvaliteta usluge

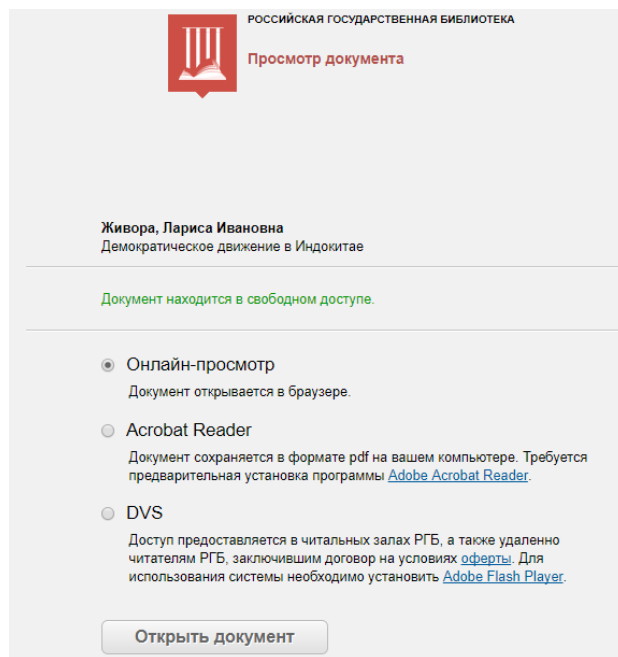
Digitalna knjižnica disertacija u svoje zbirke uključuje radove kojima još uvijek nisu istekla autorska prava te je zbog toga pristup većini jedinica građe nedostupan. Takvim

radovima mogu pristupiti samo članovi Ruske državne knjižnice preko sustava za pregledavanje zaštićene digitalizirane građe DVS (Slika 1.).

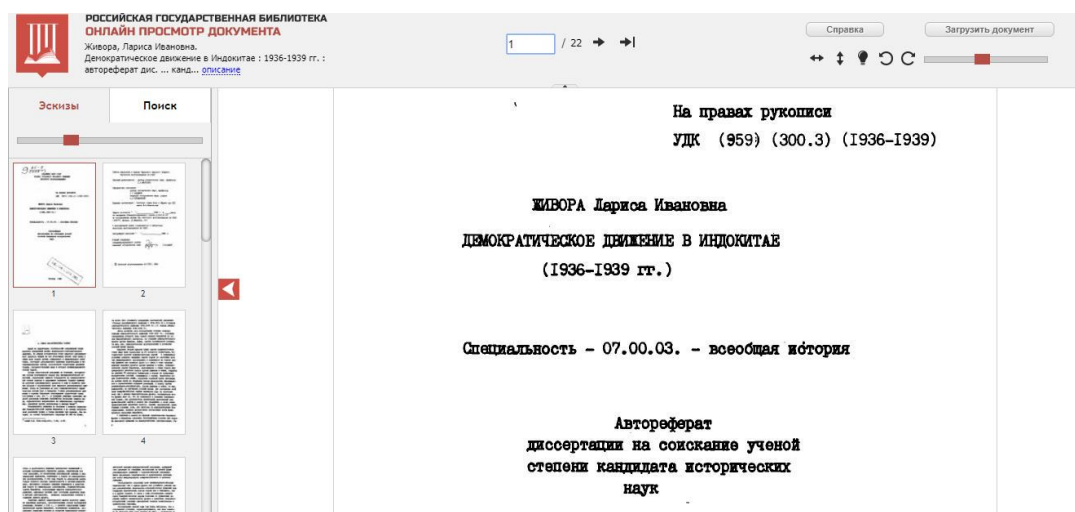
Слика 1. Digitalizirana građa zaštićena autorskim pravima - RDK

Ipak postoje radovi koji nisu zaštićeni autorskim pravima te se njima može pristupiti bez obzira na članstvo u knjižnici (Slika 2.).

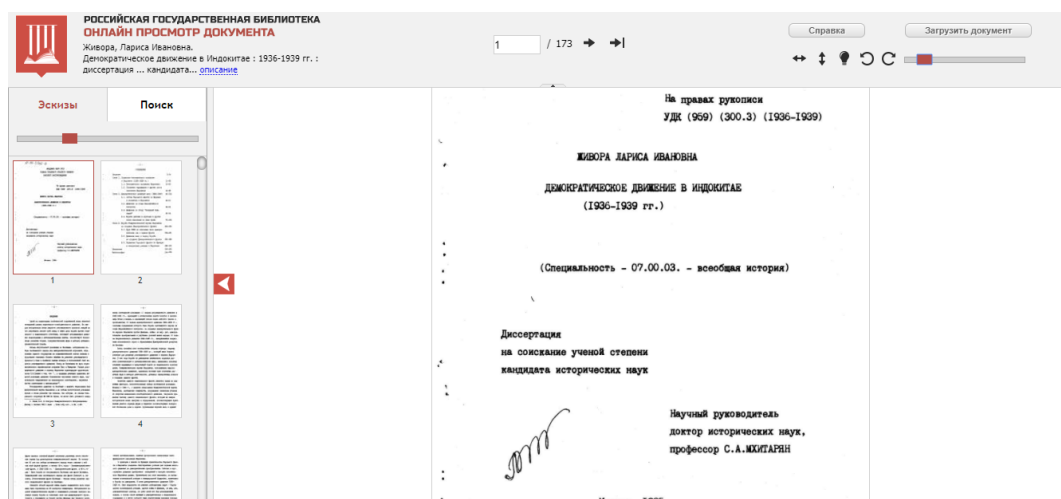

Слика 2. Digitalizirana građa u otvorenom pristupu - RDK

Pregledavati se mogu i sažeci (Slika 3.) i cijele disertacije (Slika 4.).

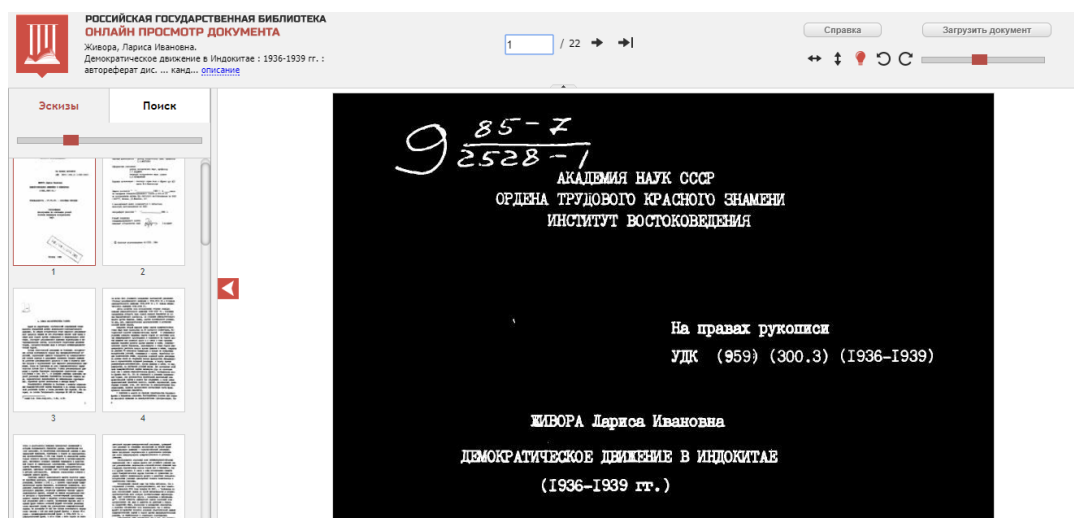

Slika 3. Sažetak - RDK

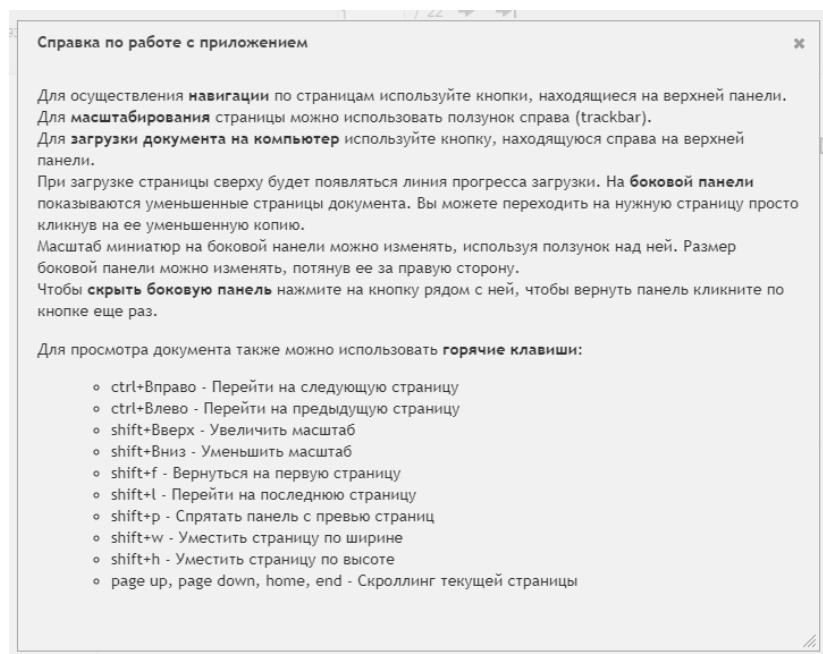
Slika 4. Disertacija - RDK

Usluge su kvalitetne i korisne jer se tekst može pretraživati, može se povećavati i smanjivati, može se rotirati, može se pomicati stranicu po stranicu ili odmah na posljednju stranicu te se tekst može pregledavati u negativu (Slika 5.).

Slika 5. Negativ - RDK

Izrazito je korisna usluga koja daje upute za pregledavanje građe (Slika 6.).

Slika 6. Upute za pregledavanje građe - RDK

Također postoje informacije kome se treba javiti za korištenje određenih usluga i rješavanje poteškoća.

Situacija je identična u Digitalnoj knjižnici. Razlika je samo u tome, što u Digitalnoj knjižnici ima više građe koja nije zaštićena autorskim pravima zbog prirode zbirke koje knjižnica sadrži (Slika 7.).

№	Автор	Заглавие	Данные
1.	Болотов, Андрей Тимофеевич (1738-1833)	Детская философия , или Нравоучительные разговоры между одною госпожою и ея детьми : Сочиненные для поспешествования истинной пользе молодых людей. Ч.2 Количество страниц: XII, 368, [1] с. МК У-8/ 76-Б ✔ Электронный ресурс	1779
2.	Болотов, Андрей Тимофеевич (1738-1833)	Детская философия , или Нравоучительные разговоры между одною госпожою и ея детьми : Сочиненные для поспешествования истинной пользе молодых людей. [Ч.1] Количество страниц: XVIII, 401 с. МК У-8 / 76-Б ✔ Электронный ресурс	1776
3.	Давыдов, Иван Иванович (1794-1863)	Вступительная лекция о возможности философии как науки при открытии Философских чтений в Московском университете, читанная Иваном Давыдовым, докт. и орд. професс. философии, 1826 мая 12 [Текст] Количество страниц: 51, [1] с. 21 см U 28/527 Приплет к Е 91/62 Е 54/158 МК Кл 24/56 801-11/1039 ✔ Электронный ресурс	Москва : в Тип. С. Селивановского, 1826

Слика 7. Града u otvorenom pristupu - RDK

3.2.4. Izvedba sustava

Града која је укључена у Digitalnu knjižnicu disertacija može se pretraživati uz pomoć jednostavnog pretraživanja, ali i uz pomoć složenog, tj. naprednog pretraživanja. Za složeno pretraživanje mogu se koristiti ime autora, naslov, serija, temi, ključne riječi, godina izdavanja, nakladnik, mjesto izdavanja, ISBN, ISSN, ISMN, časopis, kod za jezik, bar kod, sistemski broj ili njihova kombinacija (Slika 8.).

О проекте...

Виртуальные читальные залы...

Для юридических лиц...

Для физических лиц...

Наши агенты...

ОЭБД...

Страница эксперта...

Контакты...

2017
ГОД ЭКОЛОГИИ
В РОССИИ

Расширенный поиск

любой элемент

автор

заглавие

серия

ключевые слова

любой элемент

год издания

издательство

место издания

ISBN

ISSN

ISMN

журнал

код языка

штрих-код

системный номер

начинается с

начинается с

начинается с

х элементов. Для усе

рефераты или

орому будет осуществ

суждена научная сте

ий библиотеке диссер

Дополнительные опции

Слика 8. Složeno pretraživanje 1 - RDK

Također se može odabrati da li tražena jedinica građe počinje s riječi koja je unesena u pretraživanje, da li jedinica građe sadrži tu riječ ili sintagmu ili da se traži doslovan red riječi koji je unesen u pretraživanje (Slika 9.).

Слика 9. Složeno pretraživanje 2 - RDK

Postoje i dodatne opcije: raspon godina izdanja te transliteracija (Slika 10.).

Слика 10. Složeno pretraživanje 3 - RDK

Može se i odabrati želi li se pretraživati cjelokupan fond, samo disertacije ili samo sažeci. Također se pretraživanje može suziti na određenu znanost: arhitekturu, biologiju, veterinu, geografiju, geološko-mineraloške znanosti, umjetnost, povijest, kulturologiju, medicinu,

pedagogiju, politiku, psihologiju, agronomiju, sociologiju, tehničke znanosti, farmaciju, fiziku i matematiku, filologiju, filozofiju, kemiju, ekonomiju i pravo (Slika 11.).

The screenshot shows the search interface of the OZBD (Open Access Library of Dissertations) website. On the left, there are links for 'ОЭБД...', 'Страница эксперта...', and 'Контакты...'. Below these is a logo for '2017 год экологии в России'. The main area contains a search form with the following elements:

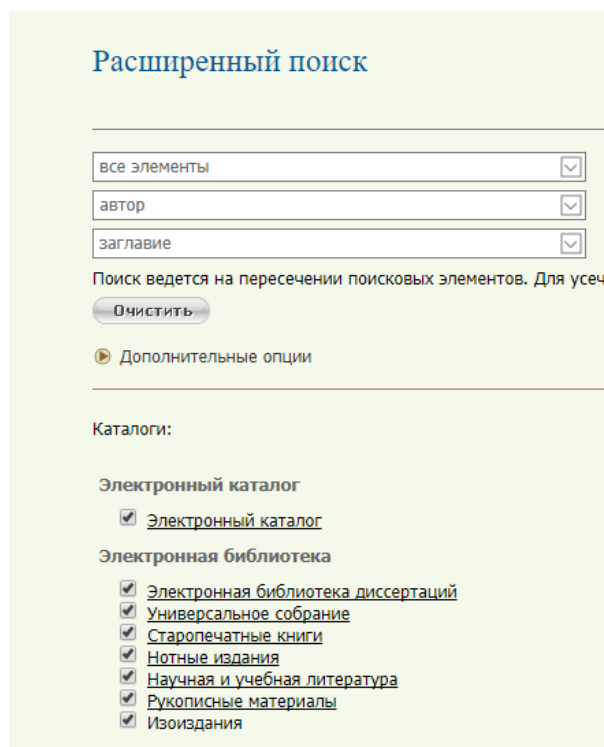
- A text input field for 'Шифр специальности:' (Specialty code).
- A dropdown menu for 'Отрасль науки, по которой присуждена научная степень' (Scientific field by which the degree is awarded), with 'Отрасль науки' selected and a checkmark icon.
- A list of scientific fields: архитектура, биологические науки, ветеринарные науки, географические науки, геолого-минералогические науки, искусствоведение, исторические науки, культурология, медицинские науки, педагогические науки, политические науки, психологические науки, сельскохозяйственные науки, социологические науки, технические науки, фармацевтические науки, физико-математические науки, филологические науки, философские науки, химические науки, экономические науки, юридические науки.
- A search button labeled 'по' (by).
- A list of results on the right, including '13 Педагогич...', '14 Медицинс...', '15 Фармацев...', '16 Ветеринар...', and '04 Геолого-м...'.

Слика 11. Суžаванје претраживања - RDK

Ako korisnik zna dovoljno podataka o jedinici građe koju želi pronaći, pretraživanje je izuzetno lagano te je potrebno uložiti malo truda i vremena. Ako korisnik nema dovoljno podataka o jedinici građe, pretraživanje je teže jer se dobiva poprilično velik broj rezultata.

Građa Digitalne knjižnice može se pretraživati na isti način kao i Digitalna knjižnica disertacija, tj. s pomoću jednostavnog i složenog pretraživanja, čije su opcije iste kao i kod

Digitalne knjižnice disertacija. Jedina je razlika što se Digitalna knjižnica može pretraživati po svim zbirkama odjednom ili samo po određenim zbirkama (Slika 12.).

Расширенный поиск

все элементы

автор

заглавие

Поиск ведется на пересечении поисковых элементов. Для усе

Очистить

Дополнительные опции

Каталоги:

Электронный каталог

☒ Электронный каталог

Электронная библиотека

☒ Электронная библиотека диссертаций

☒ Универсальное собрание

☒ Старопечатные книги

☒ Нотные издания

☒ Научная и учебная литература

☒ Рукописные материалы

☒ Изоиздания

Слика 12. Sužavanje pretraživanja po zbirkama - RDK

Naravno, zbirke u te dvije knjižnice nisu iste jer je Digitalna knjižnica disertacija podijeljena na znanosti, a Digitalna knjižnica na 7 zbirki (zbirke disertacija, univerzalne zbirke, zbirke građe objavljene do 1830. godine, notne zbirke, znanstvene i obrazovne literature, zbirke rukopisa i kartografske zbirke). Građu je moguće pronaći brzo i jednostavno.

3.2.5. Pismo pretraživanja

Digitalna knjižnica disertacija može se pretraživati i na ćirilici i na latinici. Upisom riječi 'metodologija'/'методология' otkriveno je da se dobiva jednak broj rezultata bez obzira na

pismo na kojem se pretražuje jer se tijekom pretraživanja pojmovi automatski transliteriraju (Slika 13. i Slika 14.).

Slika 13. Pretraživanja na latinici - RDK

Slika 14. Pretraživanje na ćirilici - RDK

Digitalna knjižnica se također može pretraživati na oba pisma te se dobiva isti broj rezultata (Slika 15. i Slika 16.).

Slika 15. Pretraživanje na latiničnom pismu - RDK

The screenshot shows a search interface with the following elements:

- Search Filters:**
 - Все элементы (All elements)
 - автор (author)
 - заглавие (title)
 - слова (words)
 - начинается с (starts with)
 - словосочетание (phrase)
 - методология (methodology)
- Search Button:** Искать (Search)
- Progress Bar:** 100% (Работайте с результатами не дожидаясь окончания поиска. Информация о результатах поиска обновляется автоматически.)
- Results:**
 - Объединенный результат** (Combined result): первые 20 найденных записей из каждого каталога объединяются в кластеры (the first 20 found records from each catalog are combined into clusters)
 - 1000 записей** (1000 records): ЭБ РГБ – Электронная библиотека диссертаций [info]
 - 148 записей** (148 records): ЭБ РГБ – Универсальное собрание [info]
 - 0 записей** (0 records): ЭБ РГБ – Старопечатные книги [info]
 - 0 записей** (0 records): ЭБ РГБ – Нотная коллекция [info]
 - 817 записей** (817 records): ЭБ РГБ – Научная и учебная литература [info]
 - 0 записей** (0 records): ЭБ РГБ – Рукописные материалы [info]
 - 0 записей** (0 records): ЭБ РГБ – Издания [info]

Слика 16. Pretraživanje na ćirilćnom pismu - RDK

3.2.6. Zadovoljavanje korisnikovih potreba

Korisnikove potrebe su poprilićno zadovoljene u gotovo svim aspektima i u slućaju Digitalne knjižnice disertacija i u slućaju Digitalne knjižnice. Građa se mođe pretraživati i pregledavati, mođe se preuzeti, usluge su kvalitetne i korisne, pokriveno je široko područje znanja, itd. Jedini aspekt kojim korisnici mogu biti manje zadovoljni je dostupnost jedinica građe, no taj se "problem" ne mođe jednostavno riješiti zbog autorskih i srodnih prava.

3.2.7. Prijedlozi

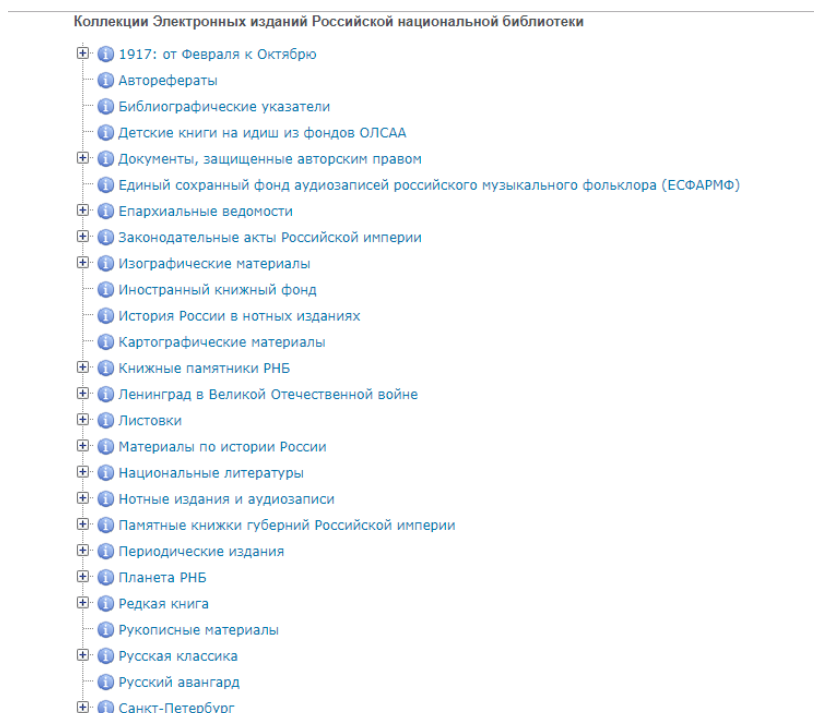
Ruska digitalna knjižnica je svoje digitalne knjižnice kvalitetno izradila. Nude opcije pregledavanja, pretraživanja, preuzimanja, pretraživanje je vrlo dobro razrađeno, zbirke su opširne i riješeno je pitanje transliteracije. No da bi se usluge Digitalne knjižnice disertacija i Digitalne knjižnice poboljšale, bilo bi dobro prilagoditi sadržaj osobama s posebnim potrebama.

3.3. Ruska nacionalna knjižnica

Ruska nacionalna knjižnica (Российская национальная библиотека) u Sankt-Peterburgu osnovala je Odjel za perspektivne elektronićke projekte (Отдел перспективных электронных проектов (ОПЭП)) koji je odgovoran za razvoj njihove Digitalne knjižnice, za realizaciju projekata, funkcioniranje i osiguravanje dostupnosti digitalnih kopija građe.²¹

²¹ Odjel za perspektivne digitalne projekte. // Ruska nacionalna knjižnica. URL: <http://www.nlr.ru/nlr/div/dig.htm> (13.7.2017.).

Navedeni odjel koristi sredstva iz državnog proračuna za realizaciju projekata digitalizacije. Digitalna knjižnica se sastoji od 26 zbirki (Slika 17.).²²

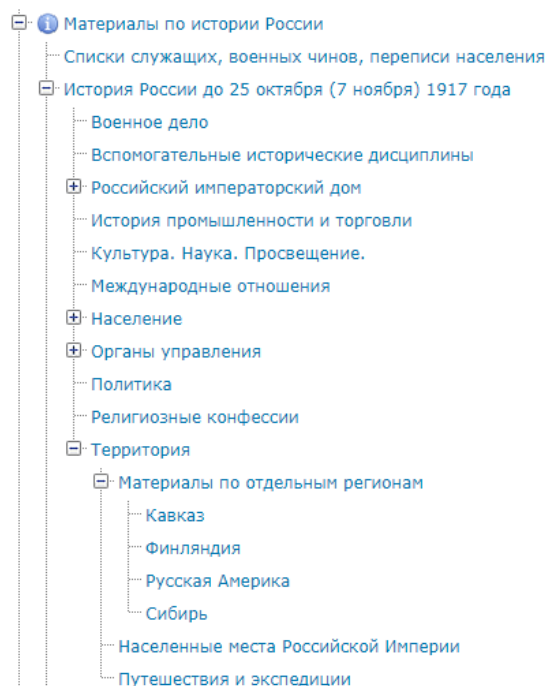

Slika 17. Zbirke Digitalne knjižnice RNK

Neke od njih su Sažeci, Dokumenti zaštićeni autorskim pravima, Zakoni Ruskog Carstva, Strani knjižni fond, Povijest Rusije u notnim izdanjima, Kartografski materijali, Materijali o povijesti Rusije, Nacionalne književnosti, Notna izdanja i audiozapisi, Periodika, Rijetke knjige,

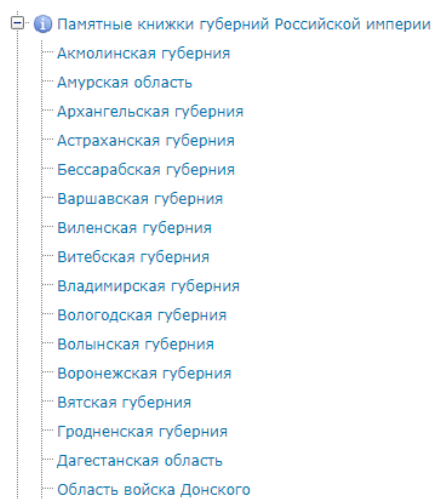
²² Ruska nacionalna knjižnica. URL: <http://www.nlr.ru/> (13.7.2017.).

Rukopisi, Ruska klasika, Ruska avangarda, Sankt-Peterburg, itd. Mnoge zbirke imaju i podgrupe, te i neke podgrupe imaju svoje podgrupe (Slika 18.).

Слика 18. Zbirke i podgrupe - RNK

Na najviše podgrupa je razdijeljena zbirka čiji je naziv Spomen-knjige gubernija Ruskog Carstva. Ona se sastoji od čak 89 podgrupa (Slika 19.).

Слика 19. Najveća zbirka - RNK

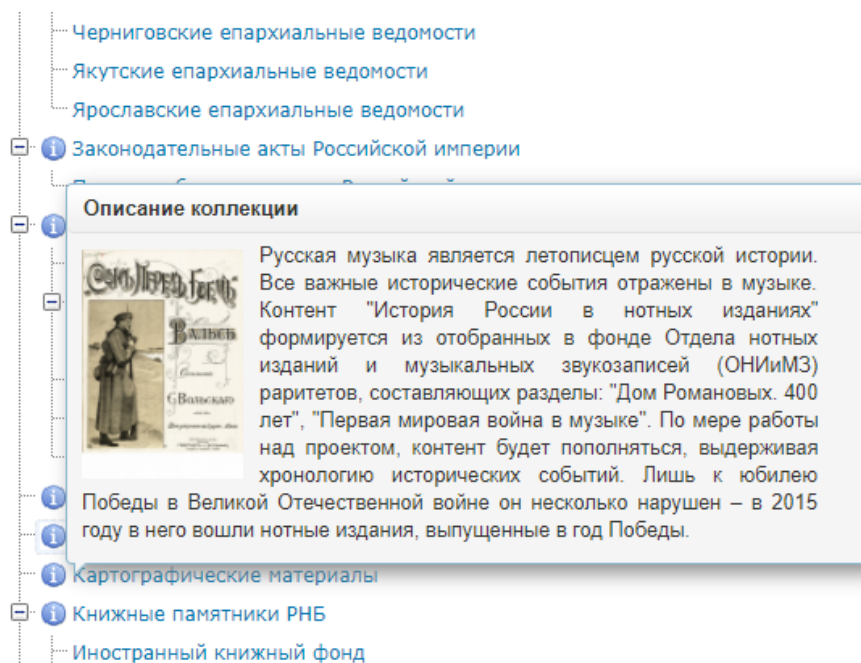
3.3.1. Uporabljivost sučelja

Digitalna knjižnica Ruske nacionalne knjižnice nudi i opciju pregledavanja i opciju pretraživanja. Za pregledavanje građe koristi se sustav Vivaldi. Kretanje prilikom

pregledavanja je jednostavno jer su zbirke vrlo pregledne i navigacija na stranici je jednostavna zbog padajućih izbornika. Također je ponuđena opcija preuzimanja građe na računalo.

3.3.2. Kvaliteta zbirke

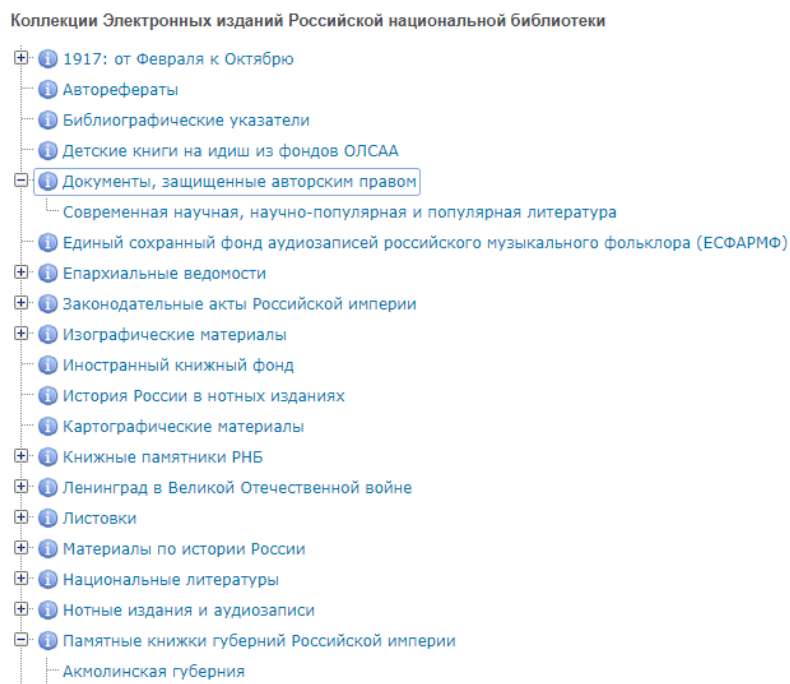
Zbirke Digitalne knjižnice većinom pokrivaju povijest Rusije, no postoje i zbirke koje su vezane uz inozemstvo, ponajviše uz stranu književnost. Kvaliteta zbirke je visoka i sve zbirke imaju sažetak o svom sadržaju (Slika 20.).

Слика 20. Sažetak o sadržaju zbirke - RNK

Zbirke nisu u potpunosti aktualne jer većinom sadrže građu kojoj su istekla autorska prava. Najaktualnija zbirka Digitalne knjižnice je zbirka čiji je naziv Dokumenti zaštićeni autorskim

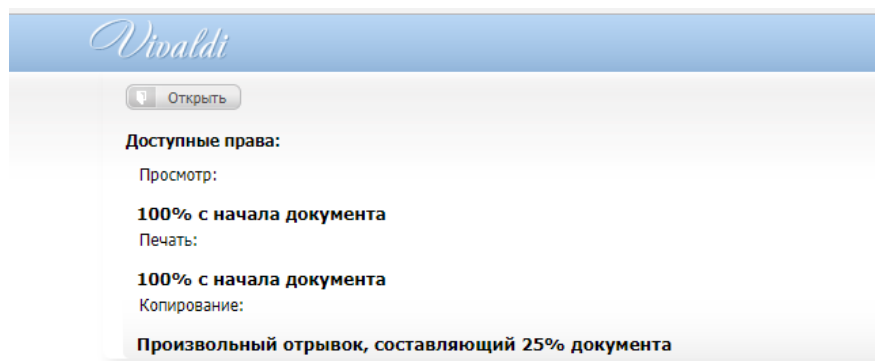
pravima koja sadrži suvremenu znanstvenu, znanstveno-popularnu i popularnu literaturu (Slika 21.).

Слика 21. Zbirka građe zaštićene autorskim pravima - RNK

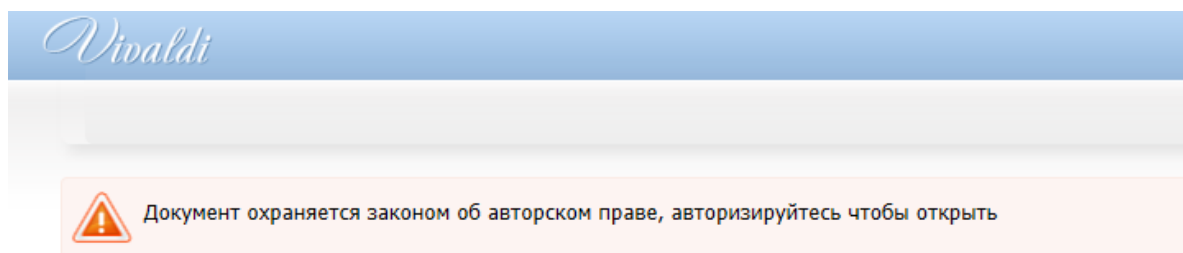
3.3.3. Kvaliteta usluge

Gotovo sve jedinice građe u Digitalnoj knjižnici su dostupne jer nisu zaštićene autorskim pravima. Ranije spomenuti sustav Vivaldi daje upute što sve korisnik može raditi s dostupnom digitaliziranim građom. Građa se može pregledavati u cjelosti, građa se u cjelosti može isprintati, a kopirati se može 25% sadržaja jedinice građe (Slika 22.).

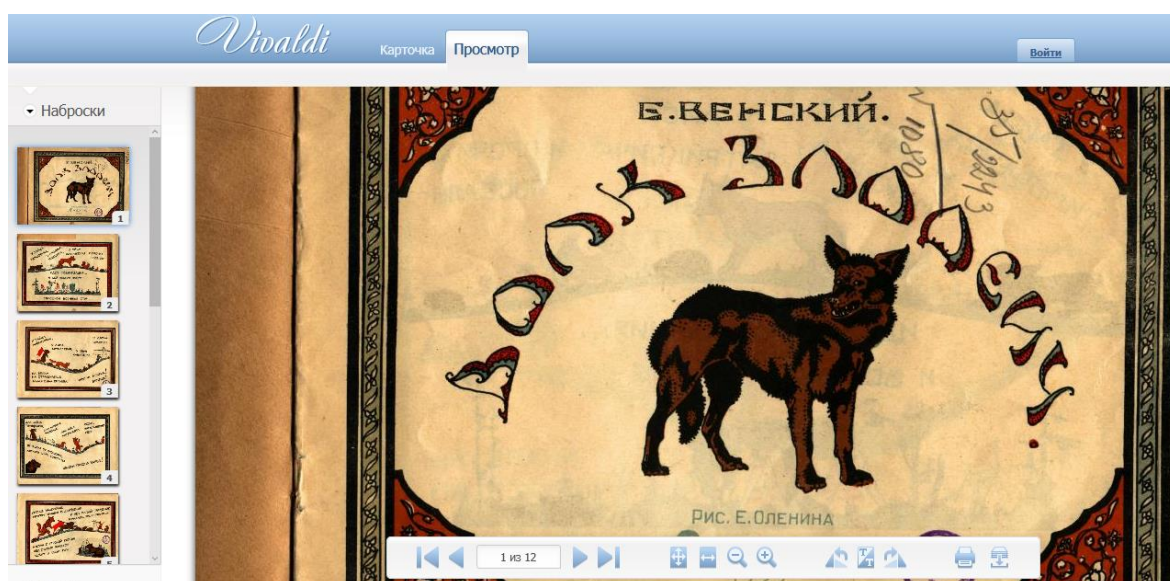
Слика 22. Upute za korištenje građe - RNK

Ako je jedinica građe zaštićena autorskim pravima, tada Vivaldi daje upozorenje da je građa zaštićena i da je mogu pregledavati samo članovi Ruske nacionalne knjižnice (Slika 23.).

Slika 23. Građa zaštićena autorskim pravima - RNK

Prikaz digitalizirane građe je vrlo kvalitetan (Slika 24.), tekst se može povećavati, smanjivati, proširiti, rotirati, pomicati se stranicu po stranicu ili odmah na posljednju stranicu te se tekst može pregledavati u negativu (Slika 25.).

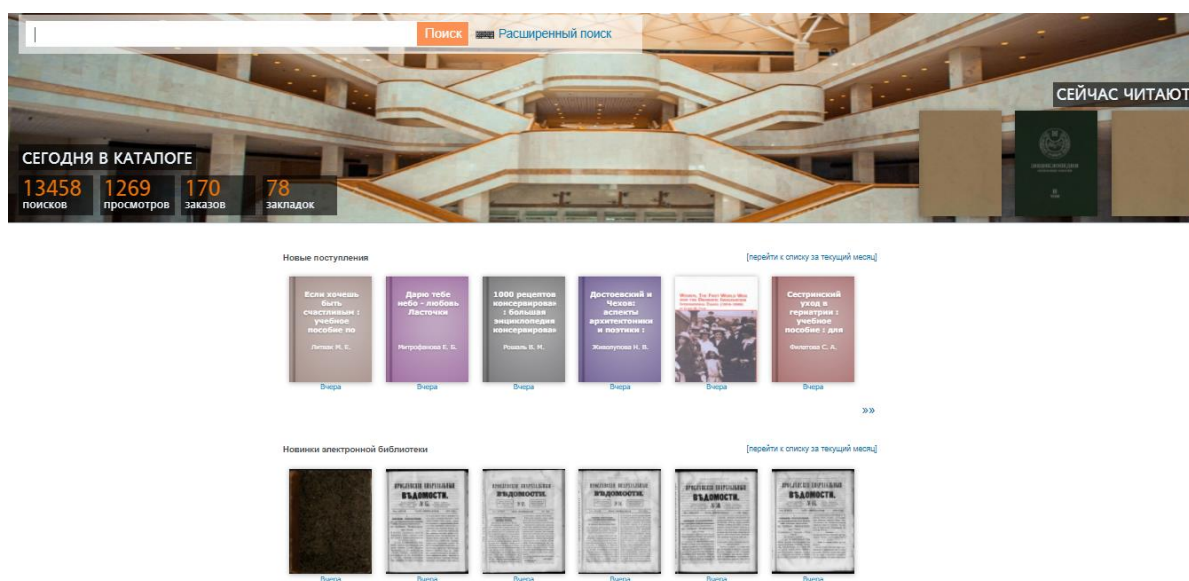

Slika 24. Prikaz digitalizirane građe - RNK

Slika 25. Negativ - RNK

Knjižnica nudi i usluge koje su poprilično unikatne: daje prikaz što korisnici čitaju u trenutku kad pojedinac otvori početnu stranicu knjižnice, daje razne statistike (koliko je upita u svakom danu, koliko je jedinica građe pregledano i sl.) te koje su jedinice građe prikupljene u tekućem mjesecu (Slika 26.).

Slika 26. Unikatne knjižnične usluge - RNK

Knjižnica pruža i informacije kome se treba javiti za korištenje određenih usluga i rješavanje poteškoća.

3.3.4. Izvedba sustava

Ponudene su dvije opcije pretraživanja: jednostavno pretraživanje i složeno pretraživanje. U slučaju složenog pretraživanja građa se može pretraživati po autoru, naslovu, godini izdavanja, mjestu izdanja, nakladniku, točnom datumu izdavanja, ISBN-u, zbirci, jeziku, novoj građi... (Slika 27.).

РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Главная

Коллекция: совпадает: Киевские епархиальные ведомости И

Любое поле, исключая полный текст

Все авторы и персоналии

Все заглавия

Основное заглавие

Год издания

Шифр хранения

Автор

Другие ответственные лица

Наименование организации

Предметная рубрика

Место издания

Издатель

Заглавие серии

Точная дата выпуска (ГГГГММДД)

Код специальности

ISBN

ББК

Коллекция

Полный текст

Дата создания

Уточнить результаты:

Результаты 1 - 10 из 2 128 в Электронном каталоге

Киевские епархиальные ведомости. Отдел первый 1877

Электронная копия

Слика 27. Složeno pretraživanje 1 - RNK

Postoji opcija da građa sadrži riječ koja se pretražuje, da počinje s njom ili da se podudara s njom (Slika 28.).

РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Главная Коллекции Словарь

Коллекция: совпадает: Киевские епархиальные ведомости И

Любое поле, исключая полный текст

Любое поле, исключая полный текст

Любое поле, исключая полный текст

Любое поле, исключая полный текст

содержит

содержит

содержит

содержит

Тип материала:

Язык:

Год издания:

Поиск Очистить Простой поиск

Слика 28. Složeno pretraživanje 2 - RNK

Mogu se koristiti i operatori (Slika 29.).

РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Главная | Коллекции | Словарь | Не могу найти | Онлайн-консультант

Гость ★ Мои

Коллекция: совпадает: Киевские епархиальные ведомости И

Любое поле, исключая полны: содержит: ИЛИ

Любое поле, исключая полны: содержит: И НЕ

Любое поле, исключая полны: содержит: И

Тип материала: Все документы

Язык: Любой язык

Год издания: Любой год

Поиск Очистить Простой поиск

Слика 29. Složeno pretraživanje 3 - RNK

Pretraživanje se može suziti na tip građe (knjiga, časopis, novine i sl.), na jezik (ruski, španjolski, engleski, njemački, talijanski) i na godinu izdavanja (u posljednjoj godini, u zadnje 2 godine, u zadnjih 5 godina, u zadnjih 10 godina ili u zadnjih 20 godina) (Slika 30., Slika 31. i Slika 32.).

РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Главная | Коллекции | Словарь | Не могу найти | Онлайн-консультант

Гость ★ Мои

Коллекция: совпадает: Киевские епархиальные ведомости И

Любое поле, исключая полны: содержит: ИЛИ

Любое поле, исключая полны: содержит: И НЕ

Любое поле, исключая полны: содержит: И

Тип материала: Все документы

Язык: Все документы

Год издания: Любой год

Поиск Очистить Простой поиск

Слика 30. Složeno pretraživanje 4 - RNK

РОССИЙСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА

Главная | Коллекции | Словарь | Не могу найти | Онлайн-консультант

Гость ★ Мои

Коллекция: совпадает: Киевские епархиальные ведомости И

Любое поле, исключая полны: содержит: ИЛИ

Любое поле, исключая полны: содержит: И НЕ

Любое поле, исключая полны: содержит: И

Тип материала: Все документы

Язык: Любой язык

Год издания: Любой год

Поиск Очистить Простой поиск

Слика 31. Složeno pretraživanje 5 - RNK

Гость

[Главная](#) | [Коллекции](#) | [Словарь](#) | [Не могу найти](#) | [Онлайн-консу](#)

Коллекция	совпадает	Киевские епархиальные ведомости	И	Тип материала:	Все документы
Любое поле, исключая полны	содержит		И	Язык:	Любой язык
Любое поле, исключая полны	содержит		И	Год издания:	Любой год
Любое поле, исключая полны	содержит				Любой год
					За последний год
					Последние 2 года
					Последние 5 лет
					Последние 10 лет
					Последние 20 лет

[Простой поиск](#)

При отсутствии издания или шифра в поле «Каталог» поиск производится по [Букварю](#) или [Алфавитному каталогу](#); заказ оформляется из [бумажной таблицы](#)

Слика 32. Složeno pretraživanje 6 - RNK

Može se koristiti i virtualna tipkovnica za unos riječi za pretraživanje (Слика 33.).

Главная | Коллекц

Коллекция	совпадает	Киевские епархиальные ведомости	И	Тип
Любое поле, исключая полны	содержит			Язь
Любое поле, исключая полны	содержит			Год
Любое поле, исключая полны	содержит			

[Простой поиск](#)

Русский

ё	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	-	=	bksp
Tab	й	ц	у	к	е	н	г	ш	щ	з	х	ъ	\
Caps	ф	ы	в	а	п	р	о	л	д	ж	э	Enter	
Shift	/	я	ч	с	м	и	т	ь	б	ю	.	Shift	

Слика 33. Virtualna tipkovnica - RNK

3.3.5. Pismo pretraživanja

Upisivanjem riječi 'metodologija'/'методология' otkriveno je da se sadržaj Digitalne knjižnice može pretraživati i na latinici i na ćirilici, no ne dobiva se isti broj rezultata (Slika 34. i Slika 35.).

The screenshot shows the search interface of the Russian National Library (Российская национальная библиотека). The search term 'методология' is entered in the search bar. The results section shows 2 results in the Electronic Catalogue. The first result is 'Marksistička istoriografska škola Pokrovskog' by Đurović, Smiljana, 1977. The second result is 'Metodologija planiranja zdravstvene zaštite majke i deteta : Referati sa seminara god br. 9/64' by 1964. The interface is in Cyrillic.

Slika 34. Pretraživanje na latinici - RNK

The screenshot shows the search interface of the Russian National Library (Российская национальная библиотека). The search term 'методология' is entered in the search bar. The results section shows 14 065 results in the Electronic Catalogue. The first result is 'Автоматизированные системы управления. "Методология и опыт разработки"' by 1977-. The second result is 'Методология современного языкознания' by 2016-. The third result is 'Методология и опыт изучения и прогнозирования спроса сельского населени' by 1974-. The interface is in Cyrillic.

Slika 35. Pretraživanje na ćirilici - RNK

Razlog je to, što se pisanjem na latinici dobivaju rezultati u kojima je navedena riječ napisana na latiničnom pismu, tj. sustav ne transliterira pismo kao što je to slučaj u Ruskoj državnoj knjižnici.

3.3.6. Zadovoljavanje korisnikovih potreba

Korisnikove potrebe su zadovoljene u velikoj mjeri jer Digitalna knjižnica nudi velik broj jedinica digitalizirane građe, građa je raspoređena u velik broj zbirke, navigacija kroz knjižnicu je jednostavna, kvaliteta digitaliziranog sadržaja je visoka, ponuđeno je mnogo unikatnih usluga, no nema automatske transliteracije, tj. ne dobiva se jednak broj rezultata pretraživanja na oba pisma, što je jedan od rijetkih minusa ove knjižnice.

3.3.7. Prijedlozi

Broj zbirke u Digitalnoj knjižnici Ruske nacionalne knjižnice je velik, njihov je sadržaj dobro raspoređen u podgrupe, velik dio digitalizirane građe je u otvorenom pristupu, postoje opcije pregledavanja, preuzimanja i pretraživanja koje je dobro osmišljeno, no nema automatske transliteracije, što predstavlja problem jer se rezultati pretraživanja ne podudaraju kada se isti upis postavi na latinici i ćirilici. Također bi bilo poželjno dodati više građe novijeg datuma i prilagoditi knjižnicu osobama s posebnim potrebama.

3.4. Nacionalna digitalna knjižnica

2004. godine Ruska državna knjižnica u Moskvi i Ruska nacionalna knjižnica u Sankt-Peterburgu uz financijsku pomoć Ministarstva kulture Ruske Federacije pokrenule su Nacionalnu digitalnu knjižnicu (Национальная электронная библиотека).²³ To je projekt koji osigurava stvaranje jedinstvenog ruskog digitalnog prostora znanja te je najveći projekt Ministarstva kulture Ruske Federacije koji je povezan s razvojem knjižnica i knjižničarstva.²⁴ Njen se rad regulira Zakonom o knjižnicama.²⁵ Osnovni cilj Nacionalne digitalne knjižnice je osigurati pristup svoj izdanoj građi i znanstvenim radovima te svoj građi koja je pohranjena u ruskim knjižnicama. Cilj je digitalizirati sve od povijesnih spomenika do najnovijih izdanja. Drugim riječima, cilj Nacionalne digitalne knjižnice je osigurati svim građanima Ruske Federacije otvoreni pristup kulturnom i znanstvenom naslijeđu preko raznih sustava,

²³ Nacionalna digitalna knjižnica. URL: <http://нэб.пф/?&setlang=ru> (13.7.2017.).

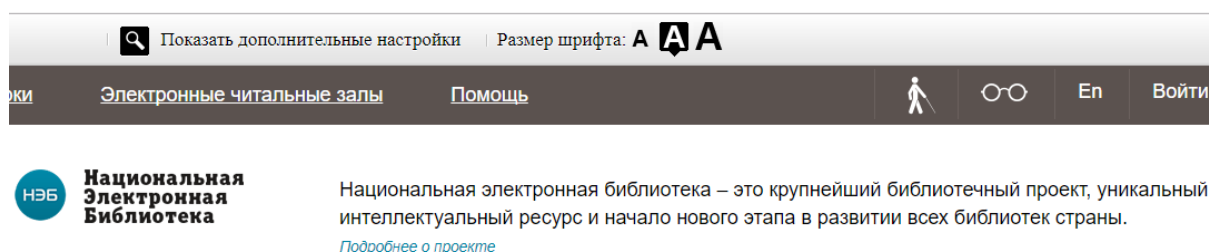
²⁴ Na Vserossijskom bibliotečnom kongresu u Rjazani obsudili razvitie Nacional'noj elektronnoj biblioteki. 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news/na-vserossiyskom-bibliotechnom-kongresse-v-ryazani-obsudili-razvitie-natsionalno/?sphrase_id=71221 (7.9.2017.).

²⁵ O bibliotečnom dele. 1994. URL: https://www.mkrf.ru/documents/o-bibliotechnom-dele-29129478/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).

информациjskih izvora i servisa koji su u skladu sa novim tehnologijama.²⁶ 2014. godine više od 90% knjiga koje su sve ruske knjižnice digitalizirale postalo je dostupno korisnicima Nacionalne digitalne knjižnice. 2015. godine projektu se pridružilo još 55 knjižnica, otvorene su virtualne čitaonice u kojima se može pristupiti građi koja je zaštićena autorskim pravima, u fond su dodani materijali iz 5 muzeja i gradivo iz Državnog arhiva Ruske Federacije. Fond knjižnice se nadopunjuje svakodnevno te je u fondu knjižnice 15. kolovoza 2017. bilo 4364282 jedinice građe. Nacionalna digitalna knjižnica 2016. godine dobila je nagradu "Свободные знания" ("Slobodna znanja") jer svojim radom postiže ciljeve koje želi postići zaklada Wikimedija, koja je nagradu i dodijelila.²⁷

3.4.1. Uporabljivost sučelja

Nacionalna digitalna knjižnica nudi i opciju pretraživanja i opciju pregledavanja. Navigacija po stranici je izuzetno jednostavna jer je web stranica pregledna i dobro uređena. Također je ponuđena i opcija preuzimanja građe na računalo. Nacionalna digitalna knjižnica jedna je od rijetkih koja je svoju web stranicu prilagodila osobama s posebnim potrebama: slabovidnima i slijepima (Slika 36.).

Slika 36. Prilagodba osobama s posebnim potrebama - NDK

U načinu za slijepe postoji manje opcija na jednom mjestu, tj. postoji više koraka da bi se došlo do željene građe kako stranica ne bi bila prenatrpana da ne dođe do pogreške tijekom pretraživanja (Slika 37.).

²⁶ Medinskij, V. R. O razvitii Nacional'noj elektronnoj biblioteki. 2014. URL: https://www.mkrf.ru/documents/o-razvitii-natsionalnoy-elektronnoy-biblioteki-10/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).

²⁷ NEB – laureat Viki-premii. 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news_regions/neb_laureat_viki_premii/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).

**Национальная
Электронная
Библиотека**

Режим для слепых

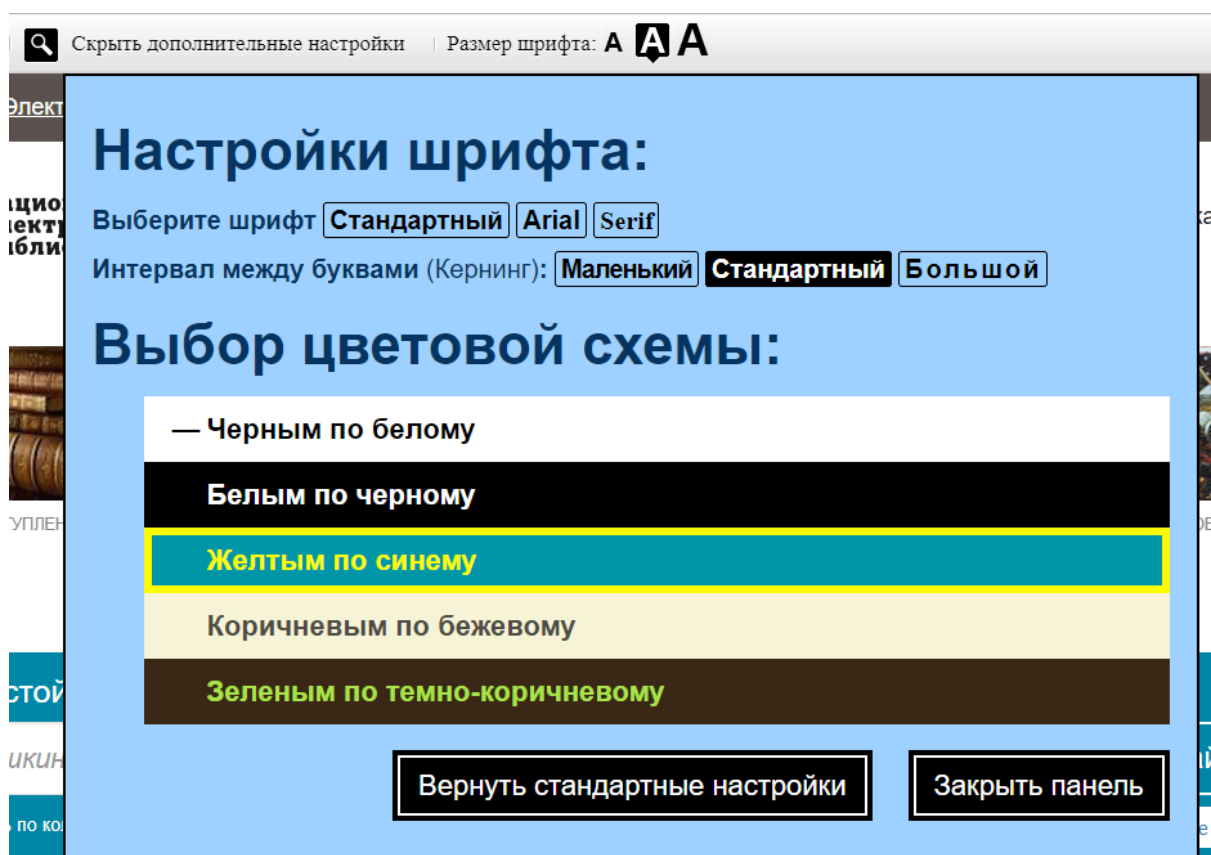
Поиск изданий

Помощь

Возврат в режим для зрячих

Slika 37. Prilagodba za slijepe - NDK

U načinu za slabovidne može se promijeniti veličina fonta, vrsta fonta, razmak između slova te boja fonta i pozadine. Ponuđeno je nekoliko kombinacija boja fonta i pozadine: crni font na bijeloj pozadini, bijeli font na crnoj pozadini, žuti font na plavoj pozadini, smeđi font na bež pozadini i zeleni font na tamno smeđoj pozadini (Slika 38.).

Slika 38. Prilagodba za slabovidne - NDK

3.4.2. Kvaliteta zbirke

Digitalizirana građa Nacionalne digitalne knjižnice je raspoređena u 41 tematsku zbirku koje se mogu rangirati po količini građe koju sadrže, po nazivu i po datumu te je naveden autor zbirke (Slika 39.).

Подборки

В этом разделе представлены тематические подборки электронных копий изданий, составленные экспертами библиотек, принимающих участие в формировании единого фонда Национальной электронной библиотеки

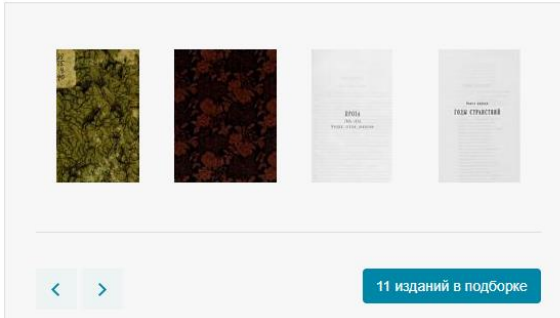
[По количеству изданий](#)[По названию](#)[По дате](#)

1. [Новые поступления](#)

2. [К 140 – летию рождения М.А. Волошина \(1877-1932\)](#)

Автор: [Российская государственная библиотека](#)

Слика 39. Tematske zbirke - NDK

U svakoj je zbirci naveden datum kada je posljednji put ažurirana i čija je građa u njoj (Слика 40.).

Новые поступления

Обновлено: 17.03.2017

11003 издания в подборке

Согласно Указу Президента РФ от 7 мая 2012 г. № 597 «О мероприятиях по реализации государственной социальной политики», Национальная электронная библиотека (НЭБ) должна ежегодно пополняться не менее, чем 10 процентами от всех издаваемых в стране наименований книг.

По итогам многоэтапного отбора в фонды НЭБ попали книги 82 российских издательств. Примерно половину переданных в НЭБ изданий составила популярная литература, представленная такими ведущими издательствами, как «АСТ», «ЭКСМО», «КноРус», «Вече» и другими. В список вошли научно-образовательные ресурсы от 15 издательств высших учебных заведений. Среди новой литературы - издания по 55 отраслям наук.

Исполнителем этой работы, согласно заключенному с Министерством культуры Российской Федерации государственному контракту, стало ООО «ЛитРес», которое передало электронные копии отобранных произведений оператору НЭБ, Российской государственной библиотеке, для размещения в Национальной электронной библиотеке.

Слика 40. Datum ažuriranja - NDK

Zbirke su više-manje aktualne jer se redovito obnavljaju. Postoje i zbirke u koje je građa smještena po vrsti (Sažeci i disertacije, Patentni dokumenti, Znanstvena i obrazovna literatura, Note, Karte, Periodika, Knjižnica učenika i Univerzalna zbirka). Građa je smještena i u zbirke po području kojem pripadaju (razne znanosti, religija, kultura, političke stranke, itd.) (Слика 41.) te svaka od tih zbirki ima svoje podgrupe (Слика 42.).

[Естественные науки в целом](#)
[Физико-математические науки](#)
[Химические науки](#)
[Науки о Земле](#)
[Биологические науки](#)
[Техника и технические науки в целом](#)
[Энергетика](#) [Радиоэлектроника](#)
[Горное дело](#)
[Технология древесины](#) [Производства легкой промышленности](#)
[Фотокинетика](#) [Полиграфическое производство](#)

[Химическая технология](#) [Химические и пищевые производства](#)
[Технология металлов](#)
[Машиностроение](#) [Приборостроение](#)
[Строительство](#)
[Транспорт](#)
[Сельское и лесное хозяйство](#)
[Сельскохозяйственные и лесохозяйственные науки](#)
[Здравоохранение](#) [Медицинские науки](#)
[Общественные науки в целом](#)
[История](#) [Исторические науки](#)
[Экономика](#) [Экономические науки](#)

[Политические партии](#) [Общественно-политические организации](#)
[Государство и право](#) [Юридические науки](#)
[Военная наука](#) [Военное дело](#)
[Культура](#) [Наука](#) [Просвещение](#)
[Филологические науки](#)
[Художественная литература](#)
[Искусство](#) [Искусствознание](#)
[Религия](#) [Атеизм](#)
[Философские науки](#) [Психология](#)
[Литература универсального содержания](#)

Slika 41. Zbirke po područjima - NDK

Подрубрики

Общие работы
Геодезические науки Картография
Геофизические науки
Геологические науки
Географические науки
Региональный раздел наук о Земле
Общий раздел

Популярные издания рубрики

1. [Лес и поле](#) Читать

[Клокова М.П.](#) — [Издание Г.Ф. Мириманова, 1928](#) — 11 с.

Науки о Земле М. КЛОКОВА

Источник: Российская государственная детская библиотека

[Рубрики](#) ▾
2. [Хорошо и мило](#) Читать

[Лаврентьева С.И.](#) — [Издание книгопродавца Ф.А. Битепажа, 1891](#)

Науки о Земле 70 Л 4S Ларентьеbei

Источник: Российская государственная детская библиотека

[Рубрики](#) ▾
3. [Конь-огонь](#) Читать

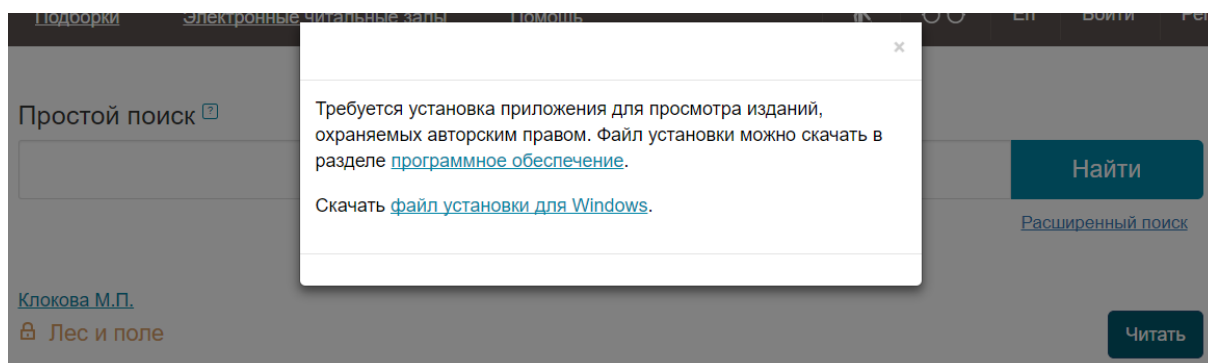
[Маяковский В.В.](#) — [Государственное издательство, 1928](#)

Slika 42. Podgrupe - NDK

Fond knjižnice je velikog opsega jer se neprestano nadopunjuje.

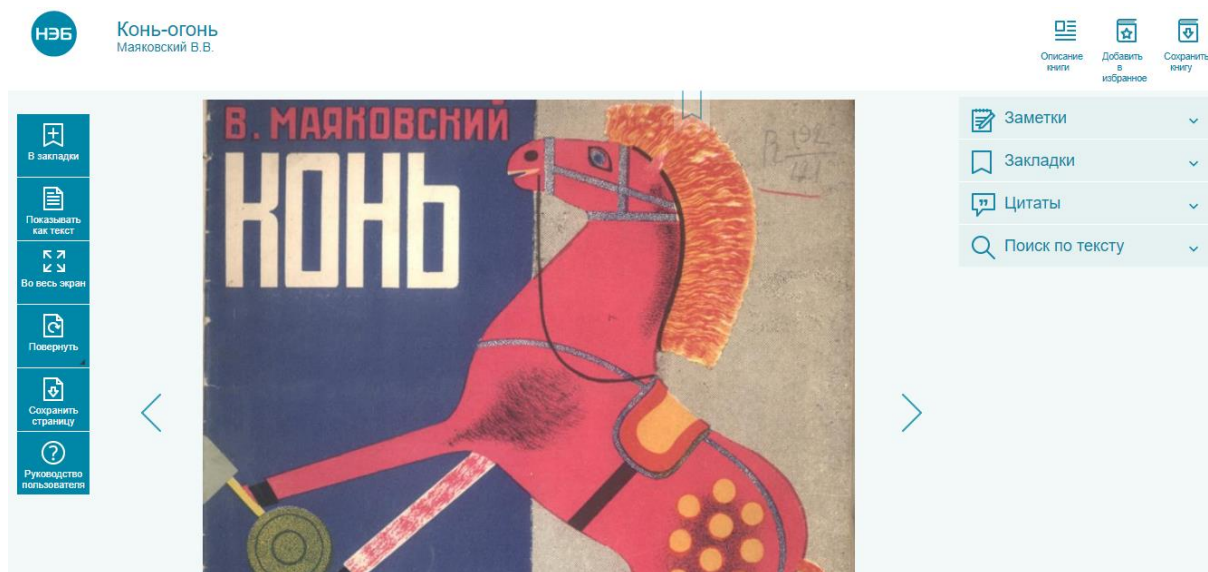
3.4.3. Kvaliteta usluge

Dio građe Nacionalne digitalne knjižnice je zaštićen autorskim pravima, a dio je u otvorenom pristupu. Građa koja je zaštićena autorskim pravima je označena simbolom zaključanog lokota te je potrebno instalirati program Nebviewer za pristup iz virtualnih čitaonica (Slika 43.).

Slika 43. Građa zaštićena autorskim pravima - NDK

Građa u otvorenom pristupu je označena simbolom otključanog lokota. Kvaliteta slike je vrlo dobra, ona se može proširiti, rotirati, može se preuzeti na računalo u potpunosti ili se može preuzeti zasebna stranica. Tekst se može pretraživati, može se listati stranicu po stranicu ili se može upisati broj stranice koja je korisniku potrebna. Može se pogledati opis građe u kojem su zabilježene informacije o njoj. Tijekom pregledavanja se mogu raditi bilješke, mogu se označiti citati, označivati stranice, a građa se može označiti kao favorit i pregledavati kao tekst ili kao slika u .jpeg formatu (Slika 44.).

Slika 44. Građa u otvorenom pristupu - NDK

Ponudene su i neke poprilično unikatne usluge. Ako je jedinica građe zaštićena autorskim pravima, knjižnica nudi kartu do najbližeg mjesta s kojeg se može pristupiti virtualnim čitaonicama (Slika 45.).

Рубрики

[Науки о Земле](#)

✓ Ближайший электронный читальный зал

Slika 45. Najbliža virtualna čitaonica - NDK

Ako je jedinica građe u otvorenom pristupu, ponuđena je karta do najbliže knjižnice koja u svom fondu ima tiskanu verziju građe (Slika 46.).

Рубрики

[Науки о Земле](#)

✓ Ближайшая библиотека с бумажным экземпляром издания

Slika 46. Najbliža knjižnica sa tiskanom verzijom građe - NDK

Ako je jedinica građe digitalizirana u nekoliko knjižnica, Nacionalna digitalna knjižnica nudi opciju pregledavanja primjerka iz svake (Slika 47.).

Экземпляры

с онлайн-версией	по всем записям
Издание ценз. 1891 года	
Российская национальная библиотека (РНБ)	
Издание ценз. 1891 года	
Российская государственная библиотека (РГБ)	

Slika 47. Više primjeraka istog naslova - NDK

3.4.4. Izvedba sustava

Nacionalna digitalna knjižnica za pretraživanje građe nudi nekoliko opcija: dva načina za jednostavno pretraživanje i tri načina za složeno pretraživanje. Prvi način za jednostavno pretraživanje je upisivanje bilo kojeg pojma u polje za pretraživanje te se pretraživanje može suziti po zbirkama (Sažeci i disertacije, Patentni dokumenti, Znanstvena i obrazovna literatura, Note, Karte, Periodika, Knjižnica učenika i Univerzalna zbirka). Drugi način je unošenje imena autora i naslova jedinice građe (Slika 48.).

The image shows a web interface for searching in the National Digital Library. It features two main search sections. The top section, titled 'Простой поиск' (Simple search), has a search bar containing the text 'Пушкин, сказка о царе Салтане' and a 'Найти' (Find) button. Below the search bar are several filter buttons: 'Искать по коллекциям' (Search by collections), 'Авторефераты и диссертации' (Abstracts and dissertations), 'Патентные документы' (Patent documents), 'Научная и учебная литература' (Scientific and educational literature), 'Ноты' (Scores), 'Карты' (Maps), and 'Еще' (More). The bottom section, titled 'Поиск изданий по автору и/или названию' (Search editions by author and/or title), has two input fields: 'Автор' (Author) with 'Пушкин' and 'Название' (Title) with 'Сказка о царе Салтане'. It also has a 'Найти' (Find) button and a link to 'Расширенный поиск' (Advanced search).

Slika 48. Jednostavno pretraživanje - NDK

Složeno pretraživanje ima tri načina: jedan za pretraživanje knjižnične građe, jedan za pretraživanje muzejskih dokumenata i jedan za pretraživanje arhivskog gradiva. U svim načinima pretraživanja su ponuđeni primjeri što treba upisati da bi upit bio pravilno napravljen. Pretraživanje knjižnične građe (koje je i najopširnije) se može vršiti po autoru, naslovu, dijelu teksta, godini izdavanja (raspon je od 900. godine do 2017. godine), dostupnosti (otvoreni pristup i građa zaštićena autorskim pravima), zbirkama, nakladniku, mjestu izdavanja, knjižnici u kojoj je original građe koja se traži, ISBN-u, UDK-u, polju u koje je građa uvrštena (povijest, ekonomija, kultura, vojska, pravo, filologija, religija, itd.), jeziku, itd. (Slika 49.)

Расширенный поиск [?]

Раздел для поиска	☒ Библиотеки ☐ Музеи ☐ Архивы
Автор	<input type="text" value="Пушкин"/>
Название	<input type="text" value="Сказка о царе Салтане"/>
Текст	<input type="text" value="Три девицы под окном"/>
Год издания	от <input type="text" value="900"/> <input type="range"/> до <input type="text" value="2017"/> года
Доступ к изданиям	☒ Все ☐ Открытые ☐ Охраняемые авторским правом
Область поиска	☐ Каталог печатных изданий ☒ Издания с электронной копией
Коллекции	<input type="text" value="Научная и учебная литература, Ноты, Карты, Периодические издания, Библиотека школьника, Универсальная коллекция"/>
Издательство	<input type="text" value="Астрель"/>
Место издания	<input type="text" value="Москва"/>
Библиотека	<input type="text" value="РГБ"/>

Слика 49. Pretraživanje knjižnične građe - NDK

Muzejska građa se može pretraživati po autoru, naslovu, dijelu teksta, godini, muzeju, materijalu, tehnici stvaranja, inventarnom broju i jeziku (Слика 50.).

Расширенный поиск [?]

Раздел для поиска	☐ Библиотеки ☒ Музеи ☐ Архивы
Автор	<input type="text" value="Дмитриев Николай"/>
Название	<input type="text" value="Портрет императора Александра III"/>
Текст	<input type="text"/>
Год издания	от <input type="text" value="900"/> <input type="range"/> до <input type="text" value="2017"/> года
Музей	<input type="text" value="Государственный исторический музей"/>
Материал, техника исполнения	<input type="text" value="Холста, масло"/>
Инвентарный номер	<input type="text" value="И I 5964"/>
Язык издания	<input type="text" value="Все"/>

Слика 50. Pretraživanje muzejske građe - NDK

Pretraživanje arhivskog gradiva se vrši po naslovu, dijelu teksta, godini objavljivanja, arhivu, fondu (broju fonda i nazivu), opisu (broj, naslov) i jeziku (Слика 51.).

Расширенный поиск

Раздел для поиска Библиотеки Музеи Архивы

Название

Текст

Год издания от до года

Архив

Фонд (номер фонда, название)

Опись (номер, название)

Дело (номер, название)

Язык издания

Слика 51. Pretraživanje arhivskog gradiva - NDK

Rezultati pretraživanja se mogu rangirati po relevantnosti, autoru, naslovu i datumu te se mogu filtrirati po autoru, datumu, nakladniku, knjižnici, mjestu izdavanja, terminima i zbirkama u kojima su rezultati dostupni (Слика 52.).

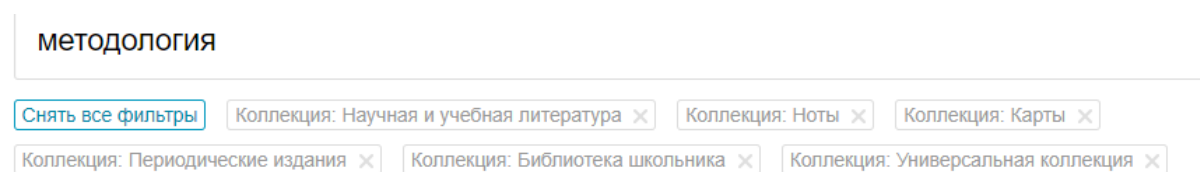
По релевантности	По автору	По названию	По дате
1. Методология научного познания Читать	АВТОРЫ >	Дата >	ИЗДАТЕЛЬСТВО >
Рузавин Г.И. — ЮНИТИ , 2012 — 287 с.	ДАТА >	ИЗДАТЕЛЬСТВО >	БИБЛИОТЕКИ >
Источник: Российская государственная библиотека (РГБ)	ИЗДАТЕЛЬСТВО >	БИБЛИОТЕКИ >	МЕСТО ИЗДАНИЯ >
Рубрики v	МЕСТО ИЗДАНИЯ >	БИБЛИОТЕКИ >	ТЕРМИНЫ >
2. Методология психолого-педагогических исследований Читать	ТЕРМИНЫ >	БИБЛИОТЕКИ >	КОЛЛЕКЦИИ >
Шипилина Л.А. — Флинта , 2011 — 203 с.	КОЛЛЕКЦИИ >		
Источник: Российская государственная библиотека (РГБ)			

Слика 52. Rangiranje rezultata pretraživanja - NDK

3.4.5. Pismo pretraživanja

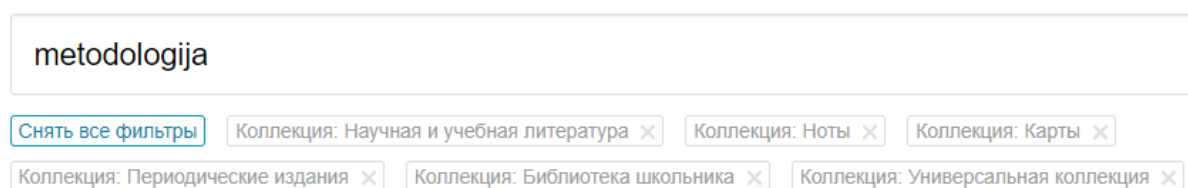
Pretraživanje riječi 'metodologija'/'методология' dovelo je do zaključka da se fond Nacionalne digitalne knjižnice može pretraživati i na latiničnom pismu i na ćirilicom. No pretraživanje na ćirilici daje puno više rezultata od pretraživanja na latinici (Слика 53. i Слика

54.).

Найдено 1 255 наиболее подходящих условиям поиска результатов.

Slika 53. Pretraživanje na ćirilici - NDK

Найдено 128 результатов поиска по точному совпадению ([показать еще](#))

Slika 54. Pretraživanje na latinici - NDK

Rezultati pretraživanja su drugaćiji jer se tijekom pretraživanja traženi pojmovi ne transliteriraju automatski kao što se to događa prilikom pretraživanja fonda Ruske državne knjižnice.

3.4.6. Zadovoljavanje korisnikovih potreba

Potrebe korisnika su zadovoljene gotovo u potpunosti. Fond knjižnice je sveobuhvatan te je moguće pronaći građu koja je objavljena u razdoblju od 900. godine do danas. Građa je dobro raspoređena u zbirke, kvaliteta slike je visoka, navigacija je jednostavna, pretraživanje je prilagođeno, tj. postoji poseban način pretraživanja za sve tipove ustanova čija je građa u fondu knjižnice (za knjižnice, muzeje i arhive), građu je moguće preuzeti na računalo te je web stranica prilagođena osobama s posebnim potrebama, toćnije slabovidnima i slijepima. Fond se može pretraživati i na latinićnom i na ćirilicćnom pismu, no rezultati pretraživanja se ne podudaraju jer sustav ne transliterira upite.

3.4.7. Prijedlozi

Nacionalnoj digitalnoj knjižnici je teško naći mane sa stajališta korisnika. Fond knjižnice je ogroman, svakodnevno se nadopunjuje, građa je raspoređena u zbirke po nekoliko kriterija, opcije pretraživanja su izvrsno prilagođene osobama koje fond pretražuju prvi put jer su ponuđeni primjeri što upisati u svako polje. Izrazito je korisno što je složeno pretraživanje razdijeljeno na knjižnice, muzeje i arhive jer se time sam postupak olakšava. Digitalizirana slika

je visoke kvalitete, može se preuzimati cijeli dokument ili samo jedna stranica. Knjižnica je prilagođena slabovidnim osobama i slijepima te je njima pretraživanje olakšano. No nema automatske transliteracije, tj. broj pronađenih jedinica građe nije jednak kada se pretražuje na ćiriličnom i na latiničnom pismu.

3.5.Nacionalna knjižnica Ukrajine

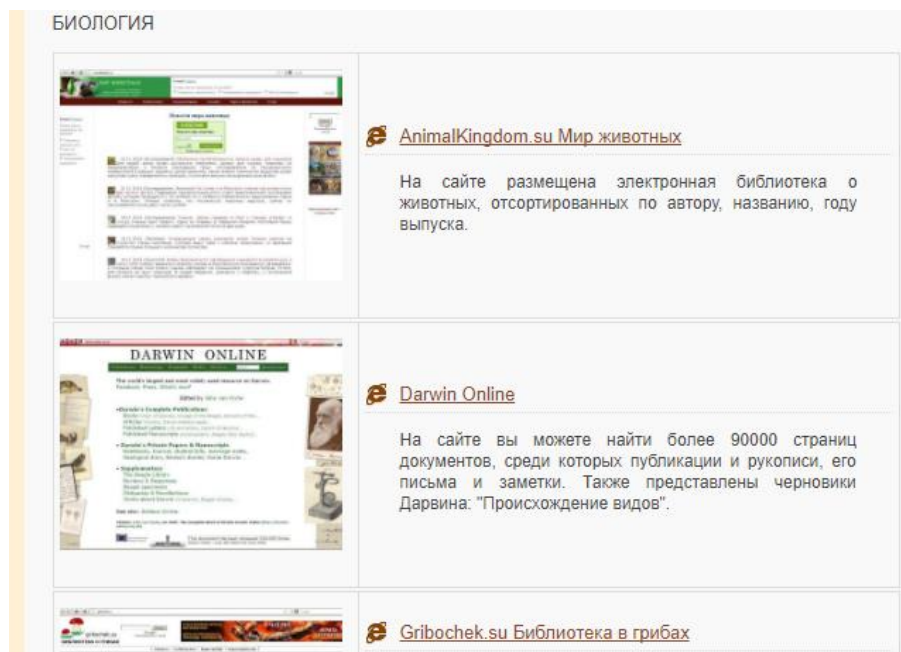
Na stranici Nacionalne knjižnice Ukrajine (Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) u Kijevu postoji 18 tzv. Digitalnih knjižnica, a to su: biologija, građevina, ekonomija, energetika, povijest, kultura, znanost i obrazovanje, medicina, umjetnost, znanosti o Zemlji, politika, pravo, religija, resursi univerzalnog sadržaja, poljoprivreda i šumarstvo, fizika, matematika i astronomija, filozofija i psihologija, kemija i književnost (Slika 55.).²⁸

Slika 55. Zbirke - NKU

To ustvari nisu digitalne knjižnice u pravom smislu te riječi. One ne sadrže digitalizirane jedinice građe, već sadrže poveznice na razne web-stranice o prethodno navedenim područjima (Slika 56.).

²⁸ Nacionalna knjižnica Ukrajine. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (13.7.2017.).

Slika 56. Poveznice - NKU

Drugim riječima, one su svojevrzne baze podataka koje Nacionalna knjižnica Ukrajine stvara pomoću sredstava dobivenih od države za rad i razvoj knjižnice. No bez obzira na činjenicu da to nisu digitalne knjižnice u pravom smislu riječi, one se mogu vrednovati barem po nekim kriterijima za vrednovanje digitalnih knjižnica.

3.5.1. Uporabljivost sučelja

Sadržaj tzv. Digitalnih knjižnica može se pregledavati, no ne može se pretraživati. Opcija pretraživanja dostupna je samo u cjelokupnom katalogu Nacionalne knjižnice. Do Digitalnih knjižnica je jednostavno doći i jednostavno je snalaženje po poveznica koje čine sadržaj tih knjižnica. Sadržaj se ne može preuzimati jer se sastoji od poveznica na druge stranice, a ne od konkretnih jedinica građe.

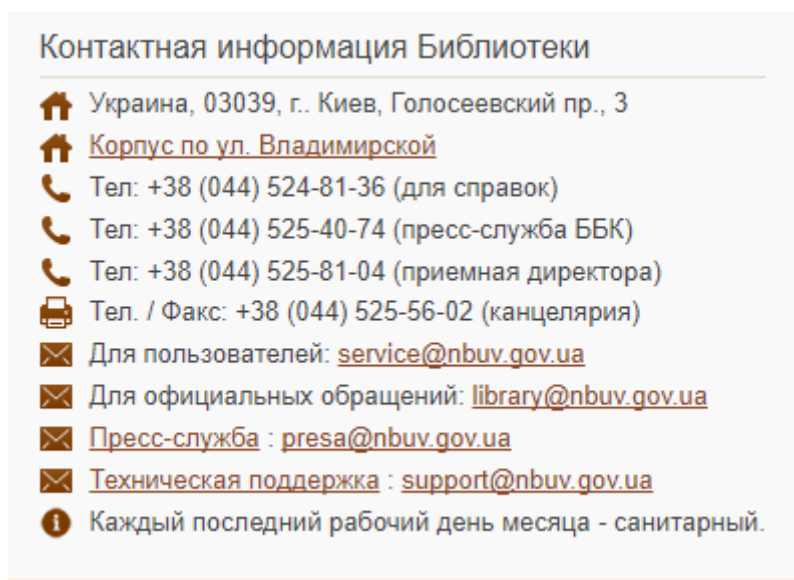
3.5.2. Kvaliteta zbirke

Kvalitetu zbirke je teško vrednovati, no može se pretpostaviti da su informacije na dostupnim stranicama točne jer knjižnice na svojim stranicama ističu poveznice na stranice dobre kvalitete. Po nazivima Digitalnih knjižnica se može zaključiti da pokrivaju široko područje ljudskog znanja. No, što se tiče aktualnosti, po istaknutom datumu posljednjeg ažuriranja stranice sa Digitalnim knjižnicama (Slika 57.), očito je da stranica nije aktualna, iako su stranice na koje se dolazi uz pomoć poveznica vjerojatno aktualne, tj. vjerojatno se češće ažuriraju.

Slika 57. Posljednje ažuriranje - NKU

3.5.3. Kvaliteta usluge

Kvaliteta usluge Digitalnih knjižnica je istovremeno i dobra i loša. Ako se gleda dostupnost sadržaja koji se nalazi u Digitalnim knjižnicama, kvaliteta usluge je izrazito dobra. Sve poveznice rade te je vrlo jednostavno pristupiti raznim stranicama na koje Digitalne knjižnice vode. Iako bi bilo poželjno da se broj poveznica poveća. Kvaliteta je vrlo dobra i što se tiče kontakta za rješavanje mnogih poteškoća (Slika 58.).

Slika 58. Kontakt - NKU

No kada je riječ o zbirkama digitalizirane građe, kvaliteta usluge je loša ili, točnije rečeno, nepostojeća, jer zapravo ne postoji digitalizirana građa.

3.5.4. Izvedba sustava

Kao što je već spomenuto, sadržaju Digitaliziranih knjižnica je vrlo jednostavno pristupiti, no veliki je minus što ne postoji mogućnost pretraživanja. Ta mogućnost, kako je i ranije navedeno, postoji samo u katalogu Nacionalne knjižnice.

3.5.5. Pismo pretraživanja

Zbog nepostojanja opcije pretraživanja u Digitalnim knjižnicama, ne postoji mogućnost provjeravanja može li se sadržaj knjižnica pretraživati na ćirilicom i na latiničnom pismu.

3.5.6. Zadovoljavanje korisnikovih potreba

Zbog svega što je prethodno navedeno, može se doći do zaključka da potrebe korisnika nisu u potpunosti zadovoljene zbog nepostojanja digitalizirane građe, iako je dostupan sadržaj, tj. poveznice na razne stranice, dobro raspoređen, kvalitetan te korisniku pruža potrebne informacije.

3.5.7. Prijedlozi

Nacionalna knjižnica Ukrajine bi svoje Digitalne knjižnice trebala pretvoriti u digitalne knjižnice. Iako su poveznice korisne i dobro je što su grupirane po područjima, bilo bi bolje kada bi nudile pristup digitaliziranoj građi. Nakon izrade pravih digitalnih knjižnica, tj. digitalizacije građe, trebalo bi ponuditi opcije pretraživanja i preuzimanja. Također bi trebalo omogućiti transliteraciju i napraviti prilagodbe za osobe s posebnim potrebama. No bez obzira jesu li te Digitalne knjižnice stvarno knjižnice ili samo skup poveznica na druge stranice, one bi se trebale češće ažurirati, barem jednom godišnje.

3.6. Nacionalna knjižnica Bjelorusije

Nacionalna knjižnica Bjelorusije (Нацыянальная бібліятэка Беларусі) u Minsku na svojoj web stranici nudi poveznice na Elektronička izdanja Nacionalne knjižnice Bjelorusije i Digitalnu knjižnicu rukopisa (Manuscriptorium) (Slika 59.).²⁹

Slika 59. Elektronička izdanja i Manuscriptorium - NKB

Situacija je slična kao i kod Nacionalne knjižnice Ukrajine. Manuscriptorium je digitalna knjižnica, ali ne digitalna knjižnica koju je pokrenula Nacionalna knjižnica Bjelorusije, već je ona partner projekta koji je pokrenula Nacionalna knjižnica Češke. Na poveznici Manuscriptoriuma na portalu Nacionalne knjižnice Bjelorusije nalazi se opis Manuscriptoriuma (Slika 60.), koji je njegov cilj, koji su najaktivniji partneri koji sudjeluju u tom projektu, kolika

²⁹ Nacionalna knjižnica Bjelorusije. URL: <http://www.nlb.by/portal/page/portal/index?lang=ru> (13.7.2017.).

je veličina fonda Manuscriptoriuma te kada se Nacionalna knjižnica Bjelorusije pridružila projektu. Također je dostupna poveznica na službene stranice projekta.

ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА МАНУСКРИПТАУ

MANUSCRIPTORIUM – гэта інфармацыйна-пошукавая сістэма, якая складаецца з адкрытага каталога гістарычных калекцый і лічбавай бібліятэкі рукапісаў і старадрукаваных дакументаў. Ініцыятарам стварэння рэсурса і каардынатарам кантэнту з’яўляецца Нацыянальная бібліятэка Чэшскай Рэспублікі.

Мэта дадзенага праекта заключаецца ў прадастаўленні даследчыкам розных спецыяльнасцяў доступу да рукапісаў і іншых гістарычных дакументаў (інкунабул, старадрукаваных кніг, гравюр, гістарычных карт, статутаў і г.д.), якія датаваны да 1800 г. і маюць вялікую навуковую, культурную і гістарычную каштоўнасць. Зараз партнёрамі Нацыянальнай бібліятэкі Чэшскай Рэспублікі па фарміраванні дадзенага рэсурсу з’яўляюцца больш за 80 чэшскіх і замежных бібліятэк і архіваў, іншых арганізацый.

Сярод найбольш актыўных замежных партнёраў-бібліятэк:

- Універсітэцкая бібліятэка Братыславы (Славакія);
- Бібліятэка Акадэміі навук Славакіі;
- Нацыянальная бібліятэка Польшчы;
- Універсітэцкая бібліятэка г. Вроцлава (Польшча);
- Бібліятэка Літоўскай акадэміі навук;
- Нацыянальная і універсітэцкая бібліятэка Рэйк’явіка (Ісландыя);
- Цэнтральная нацыянальная бібліятэка Фларэнцыі (Італія);
- Нацыянальная бібліятэка Іспаніі;
- Нацыянальная бібліятэка Румыніі;
- Нацыянальная бібліятэка Турцыі.

З 2009 г. да праекта далучылася Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

Slika 60. Manuscriptorium - NKB

Naziv Elektronička izdanja Nacionalne knjižnice Bjelorusije navodi na zaključak da je to digitalna knjižnica, tj. cjelokupan fond digitalizirane i elektroničke građe Nacionalne knjižnice. Nažalost, taj je zaključak u potpunosti pogrešan. To je zapravo katalog elektroničkih izdanja te je moguće pregledati samo nacрте pojedinih izdanja. Izdanja su podjeljena u zbirke po godinama izdavanja (Slika 61.).

Галоўная / ІНФАРМАЦЫЙНЫЯ РЭСУРСЫ / Выдавецкая прадукцыя бібліятэкі / Электронныя выданні бібліятэкі

- Парадак набыцця інфармацыйных выданняў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі
- Электронныя выданні 2015–2017 гг.
- Электронныя выданні 2012–2014 гг.
- Электронныя выданні 2009–2011 гг.
- Электронныя выданні 2006–2008 гг.
- Архіў электронных выданняў за 2000–2005 гг.

ЭЛЕКТРОННЫЯ ВЫДАННІ 2015–2017 ГГ.

Тэмплан выпуску інфармацыйных выданняў на 2017 год

Электронныя выданні 2017

Социологические исследования в библиотеке: подготовка, организация, проведение

У выданні апісваюцца асноўныя этапы правядзення сацыялагічнага даследавання, пачынаючы ад яго падрыхтоўкі і заканчваючы напісаннем навуковай справаздачы, даюцца рэкамендацыі па выбары метадаў, прыводзяцца прыклады з вопыту работы.

Тэмплан выпуску інфармацыйных выданняў на 2016 год

Slika 61. Elektronička izdanja - NKB

3.6.1. Uporabljivost sučelja

Nacionalna knjižnica Bjelorusije ne nudi opciju pretraživanja svojih tzv. digitalnih zbirki, a opcija pregledavanja je moguća samo u Elektroničkim izdanjima Nacionalne knjižnice Bjelorusije, tj. moguće je pregledati zbirke u koje su razvrstane informacije o tim izdanjima. Opcija preuzimanja ne postoji jer se zapravo nema što preuzeti.

3.6.2. Kvaliteta zbirke

Manuscriptorium na web stranici Nacionalne knjižnice nije zbirka te se zbog toga ne može vrednovati po kriteriju kvalitete zbirke. Elektronička izdanja Nacionalne knjižnice Bjelorusije mogu se smatrati zbirkom koja daje pregled o postojećoj građi i daje točne i opširne informacije o građi (Slika 62.).

[Главная](#) / [Информационные ресурсы](#) / [Издательская продукция библиотеки](#) / [Электронные издания библиотеки](#) / [Электронные издания 2012–2014 гг.](#)

ПАМЯТНЫЕ КНИЖКИ БЕЛОРУССКИХ ГУБЕРНИЙ

Ответственный за выпуск – Грядовкина И.В.

Комплект дисков содержит цифровые копии «Памятных книжек» Витебской, Минской и Могилевской губерний середины XIX – начала XX в. Представлен также справочно-информационный и иллюстративный материал, который отражает особенности исторического периода, развития региона, а также специфику памятных книжек как исторического источника. Цифровые копии сопровождаются музыкальными произведениями белорусских композиторов XIX в.

Издание может использоваться для проведения исторических исследований, выявления и обобщения краеведческой информации, популяризации региональной истории.

Объем – 10,5 Гб.

Отпускная цена с НДС: 90 000 руб.

Розничная цена: 90 000 руб.

Издательскую продукцию Национальной библиотеки Беларуси можно приобрести по подписке или купить в киоске библиотеки, расположенном на 1-м этаже около главного входа.

Slika 62. Informacije o građi - NKB

3.6.3. Kvaliteta usluge

Usluga se ne može smatrati kvalitetnom jer nema direktnog pristupa digitaliziranoj građi. Manuscriptorium vodi na drugu web stranicu koja pruža usluge koju bi i Nacionalna knjižnica Bjelorusije trebala pružati na vlastitoj web stranici, a Elektronička izdanja ne nude cjelovite jedinice građe već samo njihov opis.

3.6.4. Izvedba sustava

Sadržaj zbirki se ne može pretraživati, već se može pretraživati samo katalog Nacionalne knjižnice.

3.6.5.Pismo pretraživanja

Kao i kod Nacionalne knjižnice Ukrajine, pretraživanje je moguće samo u katalogu knjižnice. Digitalna knjižnica zapravo ne postoji te je nemoguće provjeriti može li se sadržaj (kojeg gotovo da i nema) pretraživati na ćirilici i latinici.

3.6.6.Zadovoljavanje korisnikovih potreba

Potrebe korisnika nisu zadovoljene jer Manuscriptorium nudi digitaliziranu građu na posve drugoj web stranici, a Elektronička izdanja Nacionalne knjižnice Bjelorusije nude samo nekoliko informacija o građi, a ne samu građu.

3.6.7.Prijedlozi

Nacionalna knjižnica Bjelorusije jedan je od partnera u projektu Manuscriptorium. Dakle, digitalizirala je barem dio vlastitog knjižničnog fonda, a sredstva za digitalizaciju dobiva iz državnog proračuna. Bilo bi poželjno kada bi tu građu učinila dostupnom i na svojoj mrežnoj stranici, a ne samo na stranici Manuscriptoriuma. Elektronička izdanja su dobro raspoređena u zbirke no trebalo bi ih učiniti dostupnima korisnicima. I naravno, trebalo bi izraditi opcije preuzimanja i pretraživanja.

4. Zaključak

Digitalizacija je proces kojim se tekst, slika, zvuk i sl. iz materijalnog oblika pretvaraju u digitalni oblik. Može se vršiti unutar institucije ili izvan institucije. Kada se vrši unutar institucije, digitalizacija se može bolje kontrolirati, no potrebno je imati opremu za digitalizaciju i osoblje koje se zna služiti tom opremom, dok je digitalizacija izvan ustanove jeftinija jer se ne mora nabavljati oprema, ne mora se osiguravati prostor u kojem će se digitalizirati te je cijena projekta određena prije njegovog početka. Građa se digitalizira da bi se izvorna građa zaštitila, da bi postala dostupnija, da bi se stvorila nova ponuda te da se upotpuni fond. Građa za digitalizaciju se odabire po određenim kriterijima: po vrijednosti građe, po učestalosti korištenja, po potrebi za očuvanjem, itd. Tijekom odabira građe važno je voditi računa o autorskim i srodnim pravima. Ako su autorska prava istekla ili ako se radi digitalna kopija radi zaštite izvornika, digitalizacija je dopuštena. Ali ako je građa zaštićena autorskim pravima, knjižnica je dužna postići dogovor s nositeljem autorskih prava koji će odrediti pod kojim se uvjetima građa može digitalizirati i koristiti.

Nacionalne knjižnice su središte knjižnične mreže u jednoj zemlji. Kao takve imaju najveći fond te bi u svrhu svog razvoja i razvoja svojih podređenih knjižnica trebale poticati digitalizaciju. Njome se povećava dostupnost građe te se na taj način korisnicima mogu pružiti bolje usluge, veća količina informacija i mogućnost cjeloživotnog obrazovanja. Digitaliziranjem fonda stvaraju digitalne knjižnice koje nude gotovo iste usluge kao i tradicionalne knjižnice, no u drugačijem okruženju. Digitalne knjižnice podržavaju digitalizaciju, pristup i zaštitu kulturnog i znanstvenog naslijeđa, osiguravaju pristup informacijskim izvorima svima, no uz poštivanje autorskih i srodnih prava, stvaraju nove digitalne knjižnične sustave, promiču otvoren pristup, opće norme i najbolju praksu, osiguravaju trajnu dostupnost digitalne i digitalizirane građe, povezuju knjižnice i istraživačke i razvojne mreže te iskorištavaju komunikacijske medije za izradu i širenje digitalnog i digitaliziranog sadržaja. Neke knjižnice to rade u većoj, a neke u manjoj mjeri.

Za potrebe rada provedeno je istraživanje nacionalnih knjižnica istočne Europe: Ruske državne knjižnice, Ruske nacionalne knjižnice, Nacionalne digitalne knjižnice (koja je nastala suradnjom Ruske državne knjižnice, Ruske nacionalne knjižnice i Ministarstva kulture Ruske Federacije), Nacionalne knjižnice Ukrajine i Nacionalne knjižnice Bjelorusije. Cilj istraživanja je otkriti imaju li tradicionalne knjižnice svoje digitalne verzije te kakve usluge pružaju svojim korisnicima ako uopće imaju digitalizirani fond. Knjižnice su se vrednovala po uporabljivosti

sučelja, kvaliteti zbirke, izvedbi sustava, pismu na kojem se mogu pretraživati i zadovoljavanju korisnikovih potreba. Rezultati istraživanja su slijedeći.

Ruska državna knjižnica stvorila je Digitalnu knjižnicu disertacija i Digitalnu knjižnicu. Obje knjižnice nude opciju pregledavanja, opciju jednostavnog i složenog pretraživanja, građa je aktualna, građa u otvorenom pristupu se može pregledavati i preuzimati, dok se građa zaštićena autorskim pravima može pregledavati samo preko sustava DVS. Kvaliteta digitalizirane slike je visoka, ona se može rotirati, povećavati i smanjivati, pregledavati u negativu. Ponuđen je kontakt u slučaju nailaženja na poteškoće. Sustav automatski transliterira ćirilicu i latinicu te se pretragom na oba pisma dobiva isti broj pronađenih jedinica građe. Knjižnice nisu prilagođene osobama s posebnim potrebama.

Građa Ruske nacionalne knjižnice je razmještena u velik broj zbirki. Većina građe je u otvorenom pristupu, no dio je zaštićen autorskim pravima i mogu ga pregledavati samo članovi knjižnice. Kvaliteta je visoka, građa se može rotirati, povećavati, pregledavati u negativu, itd. Pretraga je moguća u jednostavnom i složenom obliku. Postoji kontakt za rješavanje poteškoća. Knjižnica nije prilagođena osobama s posebnim potrebama te nema automatske transliteracije, tj. rezultati pretraživanja na latinici i ćirilici se ne podudaraju.

Nacionalna digitalna knjižnica nastala je suradnjom Ruske državne knjižnice, Ruske nacionalne knjižnice i Ministarstva kulture Ruske Federacije. Za razliku od ostalih istraženih knjižnica, ona jedina nije hibridna knjižnica, već je u potpunosti digitalna. Ona sadrži digitalizirane sadržaje ruskih knjižnica, muzeja i arhiva te zbog toga nudi tri opcije složenog pretraživanja, tj. svaka opcija je prilagođena za jedan tip institucije. Građa koja je zaštićena autorskim pravima se može pregledavati u digitalnim čitanicama kojima je moguće pristupiti iz institucija čiji je sadržaj dostupan u Nacionalnoj digitalnoj knjižnici. Građa u otvorenom pristupu može se pregledavati i preuzimati, kvaliteta slike je visoka, mogu se raditi bilješke, označavati stranice i citate te se građa može preuzimati. Knjižnica je prilagođena slijepima i slabovidnima. Automatske transliteracije nema te se ne dobivaju isti rezultati prilikom pretraživanja na latinici i ćirilici.

Nacionalna knjižnica Ukrajine je Digitalnom knjižnicom nazvala zbirke u koje su smještene poveznice na web stranice čiji je sadržaj vezan uz određenu zbirku, no digitalne knjižnice u pravom smislu nema.

Nacionalna knjižnica Bjelorusije nema svoju digitalnu knjižnicu iako digitalizira svoj fond. Svoju digitaliziranu građu smješta u digitalnu knjižnicu koju je osnovala Nacionalna knjižnica Češke pod nazivom Manuscriptorium, no na stranicama bjeloruske knjižnice dostupna je samo poveznica do Manuscriptoriuma. Na web stranici Nacionalne knjižnice Bjelorusije nalazi se zbirka Elektronička izdanja, no ona ja zapravo katalog tih izdanja razmješten po godinama izdavanja te se tim izdanjima ne može pristupiti.

Zaključak je da najviše truda, vremena i sredstava u digitalizaciju ulaže Rusija, dok Ukrajina i Bjelorusija imaju još dosta posla u tom području.

Literatura

1. Benić, K. E-knjiga u rukama : "Zone slobodnog čitanja" kao novi vjetar u leđa?. 2016. URL: <http://gkr.hr/Magazin/Teme/E-knjiga-u-rukama-Zone-slobodnog-citanja-kao-novi-vjetar-u-leda> (13.7.2017.).
2. Bollen, J., Luce, R. Evaluation of digital library impact and user communities by analysis of usage patterns. // D-Lib Magazine, 8(2002), 6. URL: <http://www.dlib.org/dlib/june02/bollen/06bollen.html> (13.7.2017.).
3. Candela, L. et al. Setting the foundations of digital libraries. // D-Lib Magazine, 13(2007), 3/4. URL: <http://www.dlib.org/dlib/march07/castelli/03castelli.html> (13.7.2017.).
4. Choudhury, S. et al. A framework for evaluating digital library services. // D-Lib Magazine, 8(2002), 7/8. URL: <http://www.dlib.org/dlib/july02/choudhury/07choudhury.html> (13.7.2017.).
5. Cleveland, G. Digital libraries : definitions, issues and challenges. 1998. URL: <https://www.ifla.org/archive/udt/op/udtop8/udtop8.htm> (13.7.2017.).
6. Digitalizacija. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2013. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68025> (13.7.2017.).
7. Digitalna knjižnica. // Ruska državna knjižnica. URL: <http://elibrary.rsl.ru/?lang=ru> (13.7.2017.).
8. Digitalna knjižnica disertacija. // Ruska državna knjižnica. URL: <http://diss.rsl.ru/> (13.7.2017.).
9. Dobрева, M., O'Dwyer, A., Konstantelos, L. User needs in digitization. // Evaluating and measuring the value, use and impact of digital collections / edited by Lorna M. Hughes. London : Facet publishing, 2012. Str. 73-84.
10. Dobrić, S. Nacionalne digitalne knjižnice u Europskoj Uniji : diplomski rad. Zagreb, 2015. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/5780/1/Diplomski_rad_Sen_Dobric.pdf (13.7.2017.).
11. Fuhr, N. et al. Evaluation of digital libraries. URL: http://www.is.informatik.uni-duisburg.de/bib/pdf/ir/Fuhr_etal_06.pdf (13.7.2017.).
12. Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, 11-12(2011), str. 27-35. URL: <http://hdap-alai.hr/wp-content/uploads/2014/06/Horvat-Digitalizacija-i-knji%C5%BEnice.pdf> (13.7.2017.).

13. Horvat, A., Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo : prvo elektroničko izdanje (prema tiskanom izdanju iz 2009.). Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/2002/3/Knjiznice_i_autorsko_pravo.pdf (13.7.2017.).
14. Hughes, L. M. Introduction : the value, use and impact of digital collections. // Evaluating and measuring the value, use and impact of digital collections / edited by Lorna M. Hughes. London : Facet publishing, 2012. Str. 1-10.
15. IFLA/UNESCO Manifest za digitalne knjižnice. 2010. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto-hr.pdf> (13.7.2017.).
16. Johnson, S. et al. Key issues for e-resource collection development : a guide for libraries. 2012. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/acquisition-collection-development/publications/Electronic-resource-guide.pdf> (13.7.2017.).
17. Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2013. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32130> (13.7.2017.).
18. Kruglyj stol «Elektronnaja biblioteka dissertacij : sovremennoe naučnoe informacionnoe prostranstvo». 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news_regions/kruglyy_stol_elektronnaya_biblioteka_disser_tatsiy_sovremennoe_nauchnoe_informatsionnoe_prostranstvo/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).
19. Medinskij, V. R. O razitii Nacional'noj elektronnoj biblioteki. 2014. URL: https://www.mkrf.ru/documents/o-razvitii-natsionalnoy-elektronnoy-biblioteki-10/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).
20. Na Vserossijskom bibliotečnom kongresse v Rjazani obsudili razvitie Nacional'noj elektronnoj biblioteki. 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news/na-vserossiyskom-bibliotechnom-kongresse-v-ryazani-obsudili-razvitie-natsionalno/?sphrase_id=71221 (7.9.2017.).
21. Nacionalna digitalna knjižnica. URL: <http://нэб.рф/?&setlang=ru> (13.7.2017.).
22. Nacionalna knjižnica Bjelorusije. URL: <http://www.nlb.by/portal/page/portal/index?lang=ru> (13.7.2017.).
23. Nacionalna knjižnica Ukrajine. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (13.7.2017.).
24. Nacrt strategije hrvatskog knjižničarstva 2016.-2020. // e-Savjetovanja. URL: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=1850> (13.7.2017.).

25. NEB – laureat Viki-premii. 2017. URL: https://www.mkrf.ru/press/news_regions/neb_laureat_viki_premii/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).
26. O bibliotečnom dele. 1994. URL: https://www.mkrf.ru/documents/o-bibliotechnom-dele-29129478/?sphrase_id=71139 (7.9.2017.).
27. Odjel za perspektivne digitalne projekte. // Ruska nacionalna knjižnica. URL: <http://www.nlr.ru/nlr/div/dig.htm> (13.7.2017.).
28. Ruska nacionalna knjižnica. URL: <http://www.nlr.ru/> (13.7.2017.).
29. Saracevic, T. Evaluation of digital libraries : an overview. URL: http://delos-old.isti.cnr.it/eventlist/wp7_ws_2004/Saracevic.pdf (13.7.2017.).
30. Silić Švonja, A. Održivost digitalizacijskih projekata, tehnološke prilagodbe i nacionalne strategije digitalizacije. 2013. URL: <http://gkr.hr/Magazin/Knjiznicaranje/Odrzivost-digitalizacijskih-projekata-tehnoloske-prilagodbe-i-nacionalne-strategije-digitalizacije> (13.7.2017.).
31. Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija. Zagreb, 2007. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (13.7.2017.).
32. Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2009.
33. Stančić, H. Proces digitalizacije. // Informacijske znanosti u procesu promjena / urednica Jadranka Lasić-Lazić. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2005. Str. 45-84.
34. Vullo, G. A global approach to digital library evaluation. // LIBER Quarterly, 20(2010), 2, str. 169-178. URL: <https://www.liberquarterly.eu/articles/10.18352/lq.7985/> (13.7.2017.).

Dodatak

Slika 1. Digitalizirana građa zaštićena autorskim pravima - RDK	12
Slika 2. Digitalizirana građa u otvorenom pristupu - RDK.....	12
Slika 3. Sažetak - RDK	13
Slika 4. Disertacija - RDK.....	13
Slika 5. Negativ - RDK	14
Slika 6. Upute za pregledavanje građe - RDK	14
Slika 7. Građa u otvorenom pristupu - RDK.....	15
Slika 8. Složeno pretraživanje 1 - RDK	15
Slika 9. Složeno pretraživanje 2 - RDK	16
Slika 10. Složeno pretraživanje 3 - RDK	16
Slika 11. Sužavanje pretraživanja - RDK.....	17
Slika 12. Sužavanje pretraživanja po zbirkama - RDK.....	18
Slika 13. Pretraživanja na latinici - RDK.....	19
Slika 14. Pretraživanje na ćirilici - RDK.....	19
Slika 15. Pretraživanje na latiničnom pismu - RDK	19
Slika 16. Pretraživanje na ćirilicnom pismu - RDK.....	20
Slika 17. Zbirke Digitalne knjižnice RNK.....	21
Slika 18. Zbirke i podgrupe - RNK	22
Slika 19. Najveća zbirka - RNK.....	22
Slika 20. Sažetak o sadržaju zbirke - RNK	23
Slika 21. Zbirka građe zaštićene autorskim pravima - RNK.....	24
Slika 22. Upute za korištenje građe - RNK.....	24
Slika 23. Građa zaštićena autorskim pravima - RNK	25
Slika 24. Prikaz digitalizirane građe - RNK.....	25
Slika 25. Negativ - RNK	26
Slika 26. Unikatne knjižnične usluge - RNK	26
Slika 27. Složeno pretraživanje 1 - RNK	27
Slika 28. Složeno pretraživanje 2 - RNK	27
Slika 29. Složeno pretraživanje 3 - RNK	28
Slika 30. Složeno pretraživanje 4 - RNK	28
Slika 31. Složeno pretraživanje 5 - RNK	28
Slika 32. Složeno pretraživanje 6 - RNK	29
Slika 33. Virtualna tipkovnica - RNK.....	29
Slika 34. Pretraživanje na latinici - RNK.....	30
Slika 35. Pretraživanje na ćirilici - RNK.....	30
Slika 36. Prilagodba osobama s posebnim potrebama - NDK	32
Slika 37. Prilagodba za slijepe - NDK	33
Slika 38. Prilagodba za slabovidne - NDK	34
Slika 39. Tematske zbirke - NDK	35
Slika 40. Datum ažuriranja - NDK.....	35
Slika 41. Zbirke po područjima - NDK.....	36
Slika 42. Podgrupe - NDK	36
Slika 43. Građa zaštićena autorskim pravima - NDK	37

Slika 44. Građa u otvorenom pristupu - NDK	37
Slika 45. Najbliža virtualna čitaonica - NDK.....	38
Slika 46. Najbliža knjižnica sa tiskanom verzijom građe - NDK	38
Slika 47. Više primjeraka istog naslova - NDK	38
Slika 48. Jednostavno pretraživanje - NDK	39
Slika 49. Pretraživanje knjižnične građe - NDK	40
Slika 50. Pretraživanje muzejske građe - NDK.....	40
Slika 51. Pretraživanje arhivskog gradiva - NDK.....	41
Slika 52. Rangiranje rezultata pretraživanja - NDK.....	41
Slika 53. Pretraživanje na ćirilici - NDK	42
Slika 54. Pretraživanje na latinici - NDK.....	42
Slika 55. Zbirke - NKU	43
Slika 56. Poveznice - NKU	44
Slika 57. Posljednje ažuriranje - NKU	45
Slika 58. Kontakt - NKU	45
Slika 59. Elektronička izdanja i Manuscriptorium - NKB	46
Slika 60. Manuscriptorium - NKB	47
Slika 61. Elektronička izdanja - NKB	47
Slika 62. Informacije o građi - NKB	48

Sažetak

Razvojem tehnologije promijenio se format knjige. Iako se knjige i dalje tiskaju u materijalnom obliku, sve više se objavljuju i u elektroničkom obliku. Zbog toga je izuzetno važno da nacionalne knjižnice omoguće korisnicima pristup elektroničkim knjigama, tj. da postanu hibridne knjižnice koje daju na korištenje i tiskanu i elektroničku građu. U ovom diplomskom radu istražiti će se pet knjižnica: Ruska nacionalna knjižnica, Ruska državna knjižnica, Nacionalna digitalna knjižnica, Nacionalna knjižnica Ukrajine i Nacionalna knjižnica Bjelorusije. Pregledat će se njihov fond elektroničke građe te će se knjižnice vrednovati po kriterijima za vrednovanje digitalne knjižnice, a to su uporabljivost sučelja, kvaliteta zbirke, kvaliteta usluge, izvedba sustava, pisma po kojima je moguće pretraživati i zadovoljavanje korisnikovih potreba. Prije istraživanja predstaviti će se teorijski dio vezan uz digitalizaciju, nacionalnu knjižnicu i digitalnu knjižnicu.